

661700 PILLER DEZSO

661700'S IDEJE: 1966.

TART.: ZAMAROI HELYNEVEI

661700, 2. t. hely

FŐLORÁNYI MUTATÓ: ZAMAROI

SZAKMUTATÓ: XXVIII

Iratgyűjtő

**MSZ 5617
PAPIRIPARI VÁLLALAT**

KISKUNHALASI GYÁRA

LELTÁROZÁS

ÁTVEZETVE AZ EGYSÉGES ITK. 1049-es TÉTELE ALÓL

Piller Dezső:
Zamárdi helynevei

RIPPL-RÓNAI MUZEUM
K A P O S V Á R

Telefon: Postafiók 70.

1049
Előszó

Az utóbbi években folyt le a mezőgazdaság szocialista átalakulása. A modern nagyüzem nagy táblákon gazdálkodik. A számított táblák azt jelentik, hogy változtak az idők, gépekkel dolgoznak, korszerű módszereket alkalmaznak, többet termelnek. De azt is jelentik, hogy egyre ritkábban hallani az ősi, szépségesű dülőneveket. Féltő, hogy az utókor csak hírből fogja ismerni ezeket!

Pedig a dülőneveknek története van! Éppugy, mint a népek, amely a barázdában állt! Dülőink földjét verejték és vér öntözte. Nyomorúság, vagy gazdagodás jellemezte. Öröm, bánat, vagy gög tapadt földjéhez. Bagaszkodás láncolta hozzá az embereket, vagy gyűlölet viharzott el felette. Féltett kincs volt, vagy eltekoztolt vagyon. De minden esetben a nép küzdelmének, fáradozásának, a röggel való birkózásnak mindennapi színtere.

Ezeket az ősi örökül kapott dülőneveket hallotta a kisgyerek, mikor édesapja reggel a mezőre indult. Ezt hallotta a nagybacska lány, mikor délidőben az ebéddel a határba ment. E nevek csengtek fel az ifju párok ajkán, kik első aratásra mentek a buzaföldekre. E nevektől bucsuztak el a katonák, - sokszor örökre - akik a munkából egyenesen a harctér borzalmaiba estek. Ezeken a szépnevű dülőkön fogyott el, őrlődött fel a férfi ereje és az asszony szépsége a hajnaltól-estig tartó örökös fáradozásban. Ezeket a neveket suttogta a haldokló övéinek, utolsó figyelmeztetésként: "Becsüljétek meg az ősi földeket, dolgozzátok meg és ne veszékedjétek miatta!"

Ősi kincsünk nekünk e helynév-anyag, melyet meg kell mentenünk. Ma már országos gyűjtés indult a dülőnevek összegyűjtésére. E szerény munka is ebből a célból iródott. Szülőföldjüket szerető meglelt férfiak, asszonyok, öregek adták át ebben megőrzött hagyományukat az utókor számára.

Forgassuk szívesen e lapokat. Ismerjük meg belőlük a

multat, hogy becsülni tudjuk a jelent és tervezni, építeni tudjuk a boldogabb jövőt.

Z a m á r d i, 1967. január 1.

A szerző

- - -

Rövidítések

- MNM = Magyar Nemzeti Múzeum
Balm = Balatoni Múzeum /Keszthely/
ZHM = Zamárdi Helytörténeti Múzeum /Iskolamúzeum/
MOL = Magyar Országos Levéltár
VAL = Veszprémi Állami Levéltár
Tih.sp. = Tihanyi apátság levéltára, a Veszprémi
Állami Levéltárban
i.h. = idézett helyen
i.m. = idézett mű
ib. = ibidem = ugyanott.

- - -

A szövegben előforduló régies kiejtésű szavak csak a 70-80 éven
tuli korosztály beszédjében fordulnak elő./aligság, ebickél, gü-
bicsbánya, stb./ A lakosság zöme ma már az irodalmi nyelvet be-
széli.

- - -

Zamárdi

Zamárdi a Balaton déli partvidékén változatos dombvidéken terül el. Keletről a siófoki, balatonkiliti, délről a balatonendrédi, nyugatról a kőröshegyi határ határolja, északon pedig a Balaton.

Területe 9 142 kat. hold. Lakóinak száma 3 600 fő /1/

A község a löszplató szélén, közel a Balatonhoz települt. E partokat már az őskor embere is megülte. Kőszerszárait előadta a föld. A római birodalom kb. 400 évig uralkodott e tájon. Berkein, dombjain átviharzott a népvándorlás áradata is. A honfoglalók már az első esztendőkből birtokbavették e szép és gazdag vidéket.

A környék leírása először a tihanyi epátság alapító levelében, majd a következő századok határjárásai irataiban található meg.

Zamárdi neve először 1072-ben I. László király határjárásai oklevelében jelenik meg Scamard néven. /2/

1171-ben Zomárd, 1211-ben Somárd, Somárdy, és 1229-ben Zamard alakban fordul elő. /3/

Az ősi község Egyházaszamárd lehetett, melynek nyomait a Pusztai dűlő ma is őrzi. A fellendült szőlőművelés folytán ebből szakadt ki a négy testvér-község: Likzamárd /1390/, Balatonmelléky Zamárd /1423/, Felsőzamárd /1436/ és Kiszamárd /1436/. E községek elaprózott földesuri birtokok voltak. /4/

Likzamárd nyomait a Sáfránykert-Diászó vonalán kell keresni. Felsőzamárd romjait az endrédi halastó nyugati partján, egy kis gyep-magaslat rejti. Kiszamárd Tóköz közelében, vagy annak helyén lehetett. Balatonmelléky Zamárd a mai község őse. /5/

A török alatt mind az öt Zamárd elpusztult. 1483 éven át nem lakott itt senki. A határ egyrészt az endrédiak legeltették, pár szőlejét a szántódiasok kapálgatták. A "Nagyzamárdi-pusztát" a tihanyi epátság vette számba 1696-ban, mint "alapításkori" birtokot. Az epátok többször is megpróbálták a pusztát benépesíteni. /6/

Végre sikerült Lécs apátnak, a tihanyi templom újjáépítőjének a falut 1741-ben betelepíteni. A környező megyékből és falvakból 42 jobbágycsalád telepedett le a mai község közepén. Utódaik ma is élnek a faluban és a község törzslakosságát alkotják. /7/

Az "urbéres" község 1857-ben, a "méréskor" megkapta a határ jórészét, de Szántód és Tököz továbbra is az apátság kezében maradt. /8/

1959-ben a határ jórésze - az erdők kivételével - termelőszövetkezeti tulajdonba ment át. A "Magyar Tenger" tsz. a siófoki járásban az elsők között szerepel.

Zamárdi az első világháború után csendes kis falucska volt. A nagyobb mérvű nyaraltatás a 20-as évek elején indult meg. Ma már rohamos fejlődésnek vagyunk szemtanúi. Balatonföldvár, Siófok és Tihany után a vidék egyik legnagyobb és legszebb fekvésű nyarlóhelye lett. Fejlődését hosszú, egyenes partszakasza, langyos vize, homokja, piaci ellátottsága, a jó közlekedés és nem utolsósorban a község népének vendégszeretete biztosítja. A Balaton és a táj szépsége felüdülést nyújt az uttörők és dolgozók tömegeinek. Az éveken át visszatérő üdülők rajongva szeretik Zamárdit.

A község neve valószínű személynévből származik, mint a legtöbb hasonló község neve és besenyő-török eredetű. A Bogárd, Szamárd, Ököröd, Baránd, Agárd, Kakasd, stb. nevek magyar személyneveket jelentenek, és falvaink neve, mint ezeknek hajdani birtokai maradtak fenn mind a mai napig. /9/

Ritka érdekesség a községi kiserdőnél található Szamárkő. Nem pogánykori áldozati hely, - mint ahogy sokan hitték -, hanem ősi határjel volt a Zamárd-falvak határvonalán. /10/

I. Belterület

/A név utáni szám a helynév térképi helyét rögzíti, a sorvégi szám a jegyzetre utal./

- Alsó-csirke.** /2/ A Fő utcai telkek lenyuló végei, a vasut és a domb-él között. Ma már jobbra beépült.
- Bikarét.** /13/ Hajdani rét a fűrésztelep helyén. Szénáját a bika tartására fordították. /11/
- Csirkehegy.** Az Alsó-csirke partos domboldala.
- Csirkerét.** /29/ Vizes rétek a vasutvonal mindkét oldalán, a Fő utcai telkek végében. A név régi, eredete ismeretlen. /12/
- Dékánydomb.** A század elején még gyepes part volt a Honvéd ut keleti oldalán. Benne pertifecskék és üregi nyulak tanyáztak. Fűvét a "dékány" kaszálta.
- Égisztelep. Égic. Égici-fődek.** /26/ A fürdőtelep régi neve. A Balaton-parti nagy apátsági legelő hadikölcsön fejében az Égisz-Bank tulajdonába ment át. /1914/ Őt táblában felparcellázták. Ma a Rév környékét, a Kapcsolóház környékét, Zamárdi-Felső környékét /33/ és a Tóköz előtti nyaralótelepet nevezik Égisznek. /13/
- Felső-csirke.** Rétek és házhelyek a vasut északi oldalán.
- Fürdőtelep. Telep.** A Balatonról a vasutig terjedő, villák százai-val beépített lakótelep.
- Homoki szőlők.** /35/ Apátsági szőlőtelep volt a század elején Zamárdi-Felső magasabban fekvő, homokos dombjain.
- Kápolnadomb.** /44/ A Kőhegy kicsinyített mása Szántódpuszta felett. Tetején a Kristóf-kápolna áll. /14/
- Kápolnai temető.** /3/ Zamárdi mostani temetője, mely az 1855-ös kolerajárványok idején betelt, de 1922-ben újra megnyitották. Magas szögletén van a Hősök kápolnája.
- Káposztások, Káposztáskert. Káposztakert.** /11/ Vizenyős földek a Vasut utcai telkek végében, melyet robottal váltottak meg a jobbágyok. /15/

- Kálvária temető. L. Kápolnai temető. A kápolna helyén hajdan három nagy fakereszt állt, a kálvária. Erről nevezték el a szomszédságban lévő temetőt.
- Kertalja. Kertallya. Kertalle. /77/ A kertallyai dülő maradványa. Ma az Endrédi-uti házak kertjei. A Kutvölgyre dél. Földje jó. /16/
- Kertek. Háztáji kertek Szántódpuszta nyugati részén, a földut mellett.
- Kertek. Kis konyhakertek Tókőpuszta peremén, a házak előtti partoldalban.
- Kertészkert. /105/ Kertészeti célra használt földek Tókő északi részén, közvetlenül a puszta mellett. Földje kitűnő.
- Kisföldek. Kisföld. Kisfödek. /78/ Ugyanaz, mint Kertalja. Nevét elaprózott földjeiről kapta.
- Kisrét. /79/ Kisebb gyeplegelő volt az Endrédi-ut kiágazásánál. Ma a tsz. gépei sorakoznak rajta.
- Nagygödör. Az Ujsor északi végében lévő nagy, vizmosta gödör. Régen malomkővet helyeztek a gödör fenekére, hogy a part pusztulását megakadályozzák. A malomkő elmerült a földben. Később oszlopokon álló deszkavályuban vezették le a vizet. Ez is tönkrement. Most már a vizet oldalt elvezették és a gödört betonfal védi.
- Párréti. Párrét. /4/ Az Ujsor és Szamárdomb közötti lankás völgyhajlás. Rajta szántók, gyümölcsösök, régi pincék sorakoznak. Ujabban beépül. Régi neve Part-rét volt. /17/
- Rét. /12/ A Káposztáskert közelében épült pár ház környékét nevezték így, míg a Hársfa utca nevét nem kapták.
- Szakálli-gyepü. A cukrászda helyén lenyuló Szakáli-féle telek gyepüje volt. A mögötte való réten játszottak a századeleji zamárdi gyerekek.
- Szakálli-sarok. Fenti telek Batthyány utcai szöglete, sarka. Ma itt van a fürdőtelep központja.
- Szérüskert. A Szamárdomb keleti szélén hajdan szalmakazlak sora húzódott. A kazal-szérü helyét pár éve fenyőfával ültették be.

Ujtemető. Az Ujsor északi végénél lévő temetőt nevezték így a század elején. 1922-ben betelt. Azóta Öreg temetőnek hívják.

Zsibamező. /14/ A vasutállomástól a Bitófákig elterülő községi legelő régi neve. A 20-as évek elejéig öregek és gyermekek nagyszámban őrizték itt a libákat.

II. Utek, utcák, terek, közök

/Fenti címszavak alatt csak a hagyományos, népi elnevezésű, vagy muzeális leletekkel kapcsolatos neveket vesszük, Zsmárdi kb. 130 egyéb, fürdőtelepi utcanévre jelen munka keretében nem térhetünk ki./

Balogkúti-köz. L. Horváth-köz.

Csap utca. Új utca a Szemárdomb keleti oldalán. A szőlőhegy felé vezet. Földjéből a vízvezetéki csövek lefektetésekor ősemberi tüzlábak és edénytöredékek kerültek elő. /ZHTM/

Diófa utca. Ujabban beépült utca a Kapcsolóháztól nyugatra. Földje ősrégi putrilakások nyomait őrizi. A házak kertjeiben bronzkori hamvesztásos sírok gazdag leletanyaga került elő. /ZHTM., MNM., Balm./

Dombi utca. A mai Batthyány utca. Régi nevét Dombi Vince házáról kapta.

Endrédi ut. Endrédre vivő makadám-ut a község keleti felén, összefüggő házsorral. /18/

Fő utca. A község kelet-nyugati tengelye. 1961-ben kövezték le. Itt van az iskola, templom, tanácsház, bolt, daráló, tejcsernak. Keleti részén már modern, villaszerű házak emelkednek, nyugati végén még apró, régi szalmatetős házak is vannak.

Hetes műút új szakasza. Zamárditól a kőröshegyi utelágazásig épített modern útszakasz, mellyel a szántódi háromszöget átvágták és a komp felé vezető régebbi főútvonalat /István ut/ tehermentesítették. Az új útszakasz egyenesen halad és két sorompót kerül ki.

Honvéd ut. Az állomásról a faluba felvezető ut. Újabbkori elnevezés.

Horváth-köz. A Fő utcáról a műútra leágazó szűk ut. Ennek nyomán indult ki hajdan dél felé a Kiliti országút.

István ut. A vasutállomástól a Rév felé vezet. Régebben Tihanyi útnak nevezték. Környékén nyilhegyet, római kori pénzt, bronzkori sírokat találtak. /ZHM., Belm., MNM./

Pásztor-köz. A faluvégi pásztor lakása előtti útszakasz neve.

Párréti ut. A Párrétin vezet keresztül. Lessan beépül.

Pisc tér. Árusok helye a népbolt melletti nyárfás telken.

Siófoki országút. A siófoki köves ut régi neve. /19/

Sport-tér. Park a sportpálya előtt.

Szabadság-tér. Az erdőigazgatóság előtti park neve. Itt van a Kézért, vagy népiesen "Gomba".

Szemesi postaut. A nyugatra vezető régi főútvonal neve. /20/

Szöllőhegyi ut. A Vasut utcából a Párrétin át, a szőlők felé vezető földút.

Szunyogsziget. A sportpálya végében, vizes helyre telepített kis házcsoport gunyos neve. Ma Jókai és Arany János utcák sarka.

Temetőköz. Régi lejáró a temető oldalában. Gyalog közlekednek rajta.

Tihanyi ut. Ma István ut.

Ujsor. A jobbágyfelszabadítás után épült házak sora a falu nyugati peremén. Háza népies jellegűek.

Vasut utca. A műút új, virágos, forgalmas szakasza vezet rajta keresztül.

III. Külterületen lévő utak

- Csapás. /67/ Széles, gyepes marhasajtó ut a Diászó felé, mely a község nyugati végétől indul. /21/
- Csapás. /120/ A szántódiak széles útja, melyen a sertéscsorda jár a csikászói legelőre.
- Dézsmá ut. Szűk ut a Katykó meredekes szélén. Ezen vontatták el hajdan az ökrösszekérre felrakott dézsmabort Szántódra.
- Gyalogut. A Kutvölgyön átvivő, legrövidebb ut volt Tóköz felé.
- Hosszuventető. Erdei ut. A vizvári-cser alsó részéről ezen a fásrasztó, emelkedő útvonalon szállították fel a fát a Vaskereszti - tetőre. /22/
- Kereszt ut. Utkeresztelés neve Tóköstől délre, ahol a Tóköz-cinegei ut átszeli a hajdani Kiliti-országut néven ismert széles földutat.
- Kiliti-országut. A Balogkúti-közön, a Kutvölgyön, a bocsidai hidon át vezetett Kiliti felé. Az 1857-es földrendezés megszüntette. /23/
- Kőröshegyi gyalogut. /171/. Határunk déli csücskén visz keresztül. Endrédről indul, s toronyiránt Kőröshegyre tart. A vásárra járók marhasajtó útja volt. Ma erdei kecskút.
- Kőröshegyi nagy-ut. A Kőhegy alatti mély földutat nevezi így egy multszázadbeli térkép /24/
- Kutvölgyi hid. Régi téglahíd a kutvölgyi árok esőrgedező vizén. Hajdan a Kiliti-országut vezetett rajta keresztül, ezért kissé ferdén is épült, hogy az ut a domboldalon jobban felkapaszkodhasson. Ujabban kiszélesítették. Széles földut visz rajta keresztül.
- Magyaló. Magyalló. /145/ A Csapás végénél, a Diászó-völgybe levezető partoldal. "Azon mén le a marha" - mondják az öregek. A majdnem háztetőmeredekségű lejtőn a víz romboló munkáját szemlélhetjük.
- Marhacsapás. L. Csapás.
- Ósi nagy-ut. Borókával benőtt, széles, mély utnyom az Öreghajlás nyugati oldalán, a Tataácsapás északi végénél. Hajdan főútvonal volt, Egyházasszemárdon ment keresztül, az Öreghajlási tetőn kanyarodott le a Hármashegy "vápájába", völgyébe, - amint egy régi oklevél említi. /25/

Tatár csapás. /141/ A veskereszti tetőn lévő széles, gyepes, erdőkel övezett nyiladék neve. Ezen az utvonalon át törték a tatárok, - mint a török sereg egy része, - az alant meghuzódó falura, Egyházasszamárdra. A meredek széléről karácsony éjjelén "elágyuzták a falut", - mondja a hagyomány. A borzalmas karácsonyéjszaka emléke, a tömeghalál, pusztulás és a romok emléke apáról-fiura szállt. Azért nem nő fa a gyepen, hogy mutassa az utat a késői nemzedéknek, melyen a veszedelem a falura tört és kő kövön nem maradt. /26/

A nyiladék végében ősi határvonalra felállított "Krisztustalan kereszt" is a török pogány voltát jelzi.

Tatár csapási út. A veskereszthez vezető mély út neve. Sokan ezt tartják Tatár csapásnak. Egy 1843-es határbejárási jegyzékonyv azt mondja: "mint a .....Tatár csapás, az erdő tetején egyenes részt képeznek." Ez az egyenes rész csakis a veskereszti nyiladék lehet. /27/

Tóközi bejáró. A Tóközre beforduló földút első szakasza.

Tóközi hid. A tóközi árok hidja a 7-es műút vonalán. Régebben fahíd volt a Foki-Szemesi postauton.

Tóközi út. /98/ Tóközre vezető földút.

Török út. A Téglaház mögötti meredek oldalon felkapaszkodó begyepesült utnyom, melyen a hagyomány szerint a török lovasok indultak portyáikra Egyházasszamárdról Ságvár felé.

IV. Épületek, építmények, létesítmények

/A hagyományos nevek mellé kénytelenek voltunk egy-két fontosabb, új létesítmény nevét is felvenni, - mely a mai szintet képviseli. Pl. Uttörő-dülőkinkben nyaranta több százan dolgoznak. A Pannónia táncparkettjén éppugy megjelennek fiataljaink, mint a pestiek. A Campingek tarka tábora is új szint hozott életünkbe./

Bazsitanya. Magános ház a Bazsitanyi dülőben. Ma Ács-tanya a neve,

a benne lakó családról. A ház és a körülötte lévő birtok a "Bazsi-mesteré", Tóth Rudolfé volt, aki a század elején Zamárdiban tanításkodott s később Bazsiba költözött.

Bitófák. /16/ Egy emberöltővel ezelőtt, a Révhez vezető út mellett egy dűlőt szögletében faragott faoszlop, a bitófa állt. A régiek szerint erre utszéli betyárokat hustak fel elrettentésképpen. Az oszlop kidőlt. Később az ott növő akácfaakat is bitófaoknak nevezték.

Camping I. /21/ Autós táborozóhely a fürdőtelep nyugati végén, szemben a tihanyi templommal. A táborban nyaranta több ezer turista megfordul.

Camping II. /19/ Ugyancsak táborozóhely, a Révcsárda mögötti nyárfás vadonban.

Gifrahíd. /176/ A 19-es Uttörő üdültől Tihany felé vezető vizalatti töltésnyom, hatalmas, megfeketedett tölgyfaoszlopokkal. A Balaton háromnegyedrészét átszeli. Fekete oszlopai az 1922-es szárazságban kilátszottak. Régebben, nagy forgalom idején a komp erre tette ki az utasokat betyustól, tehenestől, - hogy ne kelljen sok időt vesztegetni, - s azoknak a vízben kellett kilábolniuk a somogyi partra.

A híd eredetéről, nevééről nem tudunk biztosat. Valószínű, hogy az 1848. évben épülő szántódi kikötő abbahagyott maradványa. /28/

Csemetekert. /117/ Modern gépesített állami gazdaság. Harminc holdnyi területén facsemetétet nevelnek.

Csibeháza. Csibetanya. /152/ Magános ház a Diászó-völgy északi peremén. Midőn Somogyi Vencel, - a zamárdiak népszerű "Somogyi-pap"-ja állásáról lemondott s elvette a tanító-kisasszonyt, - ide költöztek. A tanya nevét Somogyi feleségéről kapta. Akkor így hívták: Csibi háza. A nép a nevet a maga tetszése szerint átformálta.

- Csibeházi régi temető. /153/** A csibeházi lejtő keleti magaslátán árokkaal körülvevett terület. A török előtt Egyházasszamárd temetője volt. A sírok nyomai egy emberöltővel ezelőtt még jól látszóttak. A temető közepén legutolsónak egy papnak a vas keresztje állt, a hely ma legelő.
- Csónakház. /27/** A Kossuth Lajos utca végében, a Balaton-parton csónaktárolásra alkalmas pajtaszerű épület volt. A 30-as években a falubeli fürdőző gyermekek nyüzsgöttek körülötte.
- Diászói régi temető.** A diászói Kopaszdomb nyugati oldalán, a lankás lejtőn évszázados régi temető rejtőzik. Sírgödrei már alig kivehetőek. 50-60 évvel ezelőtt a domb oldalából koponyák kerültek elő. Eredetét nem tudjuk. Lyukamárd temetőjét sejtjük benne. Egyesek szerint török temető volt. Nem hihető, hogy Egyházasszamárd ostromakor elesett törököket külön-külön sírba tették volna. Egyházasszamárd temetője nem lehetett, mert onnan nehezen megközelíthető s messze esik.
- Dögkut. Dögtemető. /146/** Bokrokkal, fákkal bekerített rész a Diászó észeki peremén. A mély kutat nehéz betonlap fedi.
- Erdészlak. Erdészház. /143/** A Csapás mellett pár éve épült javadalmi erdészlakás. Fiatal tölgyerdő veszi körül. Kutja 49 méter mély.
- Erdőigazgatóság. /28/** A fürdőtelep legforgalmasabb terén álló épület, mely az első világháború előtt községi szálloda volt. A hivatal az észak-somogyi erdőgazdaságok ügyintézését végzi.
- Fehér-kapu. /58/** A kőhegyi szőlőbe vezető negyedik kapu helyét jelzi. Nevét Fehér Lajosék pincéjétől kapta.
- Fekete-strand.** Régebbi fürdőhely a Kossuth Lajos utca végében. Nevét Fekete nevű fényképésztől kapta, kinek bódója ott állt a bejárat közelében. Ma üdülő van a helyén.

- Főváros. Fővárosi. Főv. Nevelőotthon. Főv. Gyermekotthon. /32/ Ré-
gbben Tanárok háza. Fővárosból kihelyezett általános is-
kola, leánytanulók részére.
- Halászgunyhók. /23/ Földbeásott, körpaddal ellátott kunyhók voltak
a 18-as Udülő környékén. Később orvhalászek buvóhelye
lett. Az akkori idők egyetlen építménye volt a puszta bir-
kalegelőn. Ma már csak emlék. Környéke teljesen beépült.
- Hősök kápolnája. A temető bejáratánál, magas szögleten áll, a haj-
dani Kálvária helyén. Laki Bennó plébános építtette a
30-as években temetkezési helyül. Művészeti tábláján az
első világháborúban elesett katonák neve aranybetűkkel
van megörökítve. A kápolnát ravatalozónak használják.
- Iskola. A templom északi szomszédságában van, évszázados, régi he-
lyén. Ugyyszólván a betelepítés óta, 1741 óta működik.
Az egyontapasztott, régi, "sövényből készült" iskolát
modern iskola váltotta fel. Az eddig itt működött tanítók,
tanárok száma kb. 90-100 főre tehető. Volt, aki csak
pár évet töltött itt el. Volt, aki itt élte le egész é-
letét. Utóbbiakat szívébezárta a falu, a nép.
- Jézustalan kereszt. /160/ Krisztustalan kereszt. Vaskereszt. Két -
ségtelenül határunk tájainak legszebbike. Fent, az er-
dők legtetején, sík területen, széles, dúsfüvű nyila -
dék végében, hársaktól és fenyőktől övezve áll a Vaske-
reszt. Népies nevén Krisztustalan kereszt. Két és fél -
méteres vörös téglaszlop, rajta kettős vaspántból haj-
lított kereszt. Feszület nincs rajta. Milleneumi emlék.
Ezeréves, összehordott határvonalon áll. Környékét a
télen is zöldelő "boncsibelya" lepi be.
- Kapcsolóház. /15/ Vörös téglapépület az István ut déli oldalán. Áram-
elosztó volt, ma raktár. Környékén az 1960-es évektől
kezdve hamvasztásos sírokból bronzkori edények, edény-
töredékek, urnák, tálak, korsócskák kerültek elő. Mész-
betétes dissztésük finom izlésre vall. /MM., ZHM.,
Balm./

Kápolna. Karsutornyú, kör alakú épület a Petőfi utcában. A fürdőtelepi hívek számára épült az 1929. évben.

Kápolna. A szántódi dombon álló kápolna. Előteréből gyönyörű kilátás nyílik a környező vidékre. A dombocska földje római kori település romjait takarja.

Kék Tó étterem /22/ Ötszázszemélyes önkiszolgáló étterem a Camping I. közvetlen közelében.

Községi Strand. /31/ Mintaszerűen karbantartott, parkosított, virágosított fürdőhely a telep törzslakossága és nyaralóvendégei részére.

Krisztustalan kereszt. L. Vaskereszt.

Kulturotthon. Kulturház. /1/ 1932-ben épült klasszicista épület a Honvéd uton. Szabadpolcos könyvtárszobájában több ezer kötet áll az olvasók rendelkezésére. Színháztermében zsufolódik, ünnepel, művelődik és szórakozik a falu apraja-nagyja.

Küeskomp. L. Küeshíd.

Küeshíd. Régi kompkikötő a Rév nyugati oldalán. A "Küeskomp" szállítmányait rakták itt ki. Környékén köhalmok vannak a víz alatt. Ha vihar érte az uszályt, belőle köveket szórtak ki, hogy el ne süllyedjen. A "küeskomp" már 30 éve nem működik. Kikötője helyén virágosított parkban dolgozók üdülnek.

Nyári jászol. /119/ A szántódi Csapás elején, - az öregek még emlékeznek rá, - hatalmas szilfák állottak. A fák lombja alatt nyári jászolyt állítottak fel a fogatos-ökrök számára. Aratásig, - míg csak a hordás meg nem kezdődött - itt voltak az ökrök éjjel-nappal. A "hetes", - egyik bérés, - vigyázott rájuk.

Fannónia étterem. /30/ Kör alakú, üvegoldalú, modern, ezer személyes étterem és szórakozóhely a Batthyány utca északi oldalán. Pár éve épült. Neonfényes táncparkettjét nyári estéken zsufolásig megtölti a szórakozni vágyó fiatalok.

Pannónia strand. L. Községi strand.

Fusztai dűlő emlékkeresztje. /148/ Egyszerű fakereszt a Fusztai dűlőben, a volt Fehér-féle szőlők magaslatán. Egyházasszármád templomoltárának helyét jelzi.

Pince. A Kőhegy tetején 1888-ban épült présház neve. Lebontották. Néhány cédrusfája még örökdió sötétzöld lombjával a hegy tetején.

Ré, Réház, Rév. /17/ A komp indulásának, kikötésének partszakasza. A nagy kompok megindulásával kiépitették, környékét feltöltötték. A Rév óriási forgalmat bonyolít le. Zsufolt autókeravánok jönnek és mennek. Gyönyörű kilátás nyílik innen a tihanyi hegyekre. A fotózók a legszebb baltoni élményeket és tájakat kapják itt lencsevégre. /29/

Révcsárda. /50/ A Rév közelében épült régi, beszálló-vendéglő, bolt-hajtásos szobákkal. Lábas-pejtájában sok uri hintó, komédiás-kocsi és paraszt-szekér fordult meg. Vastag, rég-összefaragott tölgyfesszálait a világháború után szörták ki az udvarra. Ma modern vendégfogadó és étterem. Az épület falán Csokonai emléktábla van elhelyezve. /30/

Szamárkő. /8/ Nagy, lapos, ormótlan, földbesüllyedt kőtuskó, mely már árpádkori okleveleinkben Zamarcu néven szerepel. Fehér lovat rajta nem áldoztak, mint ezt sokan hitték. Nevét sem a tihanyi papok vízfordó szamaraitól vette, mint ahogy ezt a mellette lévő feliratos tábla mondja. ^Hanem ősi határjel volt a Zamárd-falvak határvonalán. Anyaga tengeri homokkő. A kővön egy szamárpata formája, emberi lábnyom-forma és egy lyuk látható. A legenda szerint Jézus járt erre gyermekkorában, az ő lábnyoma és szamarának lábnyoma maradt meg a kővön. A lyuk Szent József botjának a helye. A kő nevét így magyarázza a legenda: Jézus erre menvén szamarháton, szamara odakapott a kő mellett lévő fücsomóhoz. Ezért lett a kő neve Szamárkő.

A kö neve a középkorban "Ürdögkeő", azaz Ürdögkő volt. E nevet furcsa alakjáról, megmagyarázhatatlan eredetéről kaphatta. Ma védett műemlék. /31/

Szálloda. L. Erdőgazdaság.

Szántód. Szántódpuszta. /44/ Régi okiratok Kek-Szarma néven említik. Birtokát királyi adományként a tihenyi apátság kapta 1055-ben András királytól. Körülötte már akkor jó földek és nagy erdőségek voltak. Ősi jobbágyságnak nevét megőrizték számunkra az egykori összeírások. /Bene, Borid, Tagadó, Bencse, Ős, Uke, Tüze, Madaras, Péntök, Főke, Bölcs, Csekid, stb/

A kis település a történelem folyamán sokat szenvedett. A török felégette, majd újból betelepült. Birtokát egyidőben /1789/ Pálóczi Horváth Ádám, a neves dalköltő bérelte.

Mult századbeli eredeti épületeit szabadtéri múzeummá kívánják nyilvánítani.

A puszta népe a felszabadulás után jórészen kiesérelődött. Néhány családjának ősei /Rudolf, Varga/ századokkal ezelőtt is már az apátság szolgálatában állottak.

Szántód a római korban kisebb telephely volt. Lelettségét kősírok, aranypénzek és egy legújebben előkerült persely-szobrocska jelzi. Előbbieket a század elején a jószágkormányzó vitte el, utóbbi meghatározás végett a MNE-ban van.

A puszta ma Zamárdi "Magyar Tenger" Tsz. fontos állattenyésztési központja. /32/

Szántód- Fürdőtelep. /37/ A Szántód-Kőröshegy vasutállomás és a Rév közé beépült nyaralótelep, kedves villákkal, új üzemi nyaralókkal.

Szántód-Kőröshegy. Vasutállomás. Fejlődő nyaralótelep a zamárdi határ nyugati végében. A kis telephelynek modern, elsősorosan általános iskolája van.

- Szent János képe.** A XVIII. században faragott faszobor, a templom mögötti kis téren. A szobor magas, téglából épült fal-kében van elhelyezve. Előtte 1849-ben Jellasich emberei, - vonulva Pákozdra felé, - ökröt sütöttek. Néhány ember emlegeti még, hogy öregapja gyermekkorában evett e sült ökrös husából. A Szent János szobor ma védett műemlék. /33/
- Széplak-Alcó.** /36/ Vasútállomás és fürdőtelep Zamárdi keleti határán. Környékét kb. 30 évvel ezelőtt a Magyar-Holland bank parcelláztatta. Jórészen beépült.
- Szőllőgyepű.** Az elmúlt századokban a kőhegyi szőlőket sűrű, ördög-córnyegyepű övezte. Szigorú rendbentartásukat a szőlőhegyi artikulások szabályozták. A gyepük maradványa itt-ott még látható.
- Szőllőkapu.** Szőlőkapuk. Kapukkal ellátott bejárók voltak a szőlőhegy északi gyepűjén. A kapukat szombat déltől hétfő reggelig zárva tartották. Négy szőlőkaput ismertek: a Fincelapon, a Szemérvő közelében - a mélyuton, a Kőhegy alatt és a Fehér-kaput. /Első, második, harmadik és negyedik szőlőkapu/ /34/
- Tanácsház.** /Községháza/ Modernül átalakított és kellemes hivatali szobákkal berendezett épület a község központjában. Az ősi községháza helyén áll.
- Tanárok háza.** I. Fővárosi Gyermekotthon.
- Templom.** Róm. kat. templom a Fő utca tengelyében, a falu közepén. Épült 1772-ben. Barokk. "arangelaku obalaku egyedülálló a vidéken. A templomban Bosnyák Mártonné vörösmárvány sírmléke látható.
- Téglaház.** A szászedelőji, sáfránykerti téglarégető kemence és lakóház helyét nevezik így.
- Tizenyolcas /20/ Tizenkilences üdülők /24/. Mező Iare és Makarenkó üdülők. /Az István ut mentén, a Rév felé helyezkednek el. Autóbuszszal megközelíthetők. Árnyas parkjaikban gyermekek ezrei töltik a nyarat s nyár végén fellebbbenő táborúzzal búcsúznak el a vidám balatoni élet-től.**

Tököz. Töközpusztá. /110/ A tihanyi apátság építtette 1862-ben, feltehetőleg a hajdani Kiszamárd helyén. Két oldalról tó határolta, innen vette nevét. Földje kitűnő termőföld. Termelőszövetkezete nehéz utat tett meg, míg az élvonalba került. 1959-ben a zamárdi tsz-be olvadt. Pusstai iskolája az 50-es évektől fogva működik 14-16 tanulóval.

Külsejében a pusztá még ma is a régi formájában éli életét.

Tráknyák-sorompó. /66/ Utelzáró a Tráknyák-domb alatti erdei úton, az Öreghajlás felé.

Vadászház. /161/ Vadászlak. A vaskereszti tető nyugati peremén épült a 30-as években. Menedékhely volt. Többször feltörték. Lebontották. Kis előteréből fenséges kilátás nyílt a mélyen elterülő erdőségekre.

Vadkacsa. /100/ Kisvendéglő Széplak-Alsóval szemben, mely nevét "a közeli nádasokban cserregő" vadrécéktől kapta.

Vadkacsasor. /99/ A tóközi-bejárótól a Vadkacsáig húzódó új házak sora a műút déli oldalán.

Vaskereszt. L. Jézustalan kereszt.

Viztorony. A Kőhegy oldalán 1963-ban épült viztároló, mely a szántódi berek mélyfurású kutjaiból származó vízzel látja el a községet és a fürdőtelepet. Környékéről szép kilátás nyílik a Balaton északi terére.

Zamárdi-Felső. /34/ Széles elhúzó nyaraplótelep és vasutállomás a fürdőtelep keleti részén. Gyepes, vadnyárfa-ligetes, borókával felvert házhelyi rohamosan beépülnek.

Zamárdi vasutállomás. Az egész település legforgalmasabb pontja. Az állomás széles előterét a fiatalság korszóként használja.

V. Szántók, szőlők, gyümölcsösök

Szántók:

- Arenykuti dűlő. /115/ Tóközpuszta déli dűlője. A dűlőt szélén gémeskut állt, vize állandóan folyt ki a rétre. Nevét onnan kapta, hogy "vize aranyat ért". Mások szerint a kutban aranykincs volt elásva. A kut elpusztult. Feksdékos gödre még látszik.
- Allási dűlő. /123/ Az Árpáskerttől délre terül el, a római-kori utnyom mellett. Öreg-fás, ritkuló erdejét 1834-ben vágták ki. Az erdő szélén marhaállás volt a delelő állatok számára. A dűlő utmenti szakaszán az első világháború alatt római-kori sirt találtak. A leletek egyrésze az apátság-hoz került, másrészt az arrajárok elhurcolták. /kard, korszó, csontváz, pénzek/
- Árkosuti dűlő. /74/ Árkosuti földek, Árkosut néven is szerepel. A Kertaljai földek déli vége, melyen a Kiliti-országot vezetett a kutvölgyi hid felé. Árkát a csapadékvíz sokszor kimosta. Innen származik a neve. Az ut nyoma a szántásokon ma is látható.
- Árpáskert. /46/ Jó földű dűlő Szántód közelében. Az apátság árpát termeltetett benne, mely ha szép fehérén megmaradt, "elment" sörárpának. Régebben "Margit-lak" nevű ház állt rajta.

A táblán római pénzt és - a hagyomány szerint -

699 "aranykanelát" is találtak. /ZHM./ /35/

- Bassitányai dűlő. /47/ 32 holdas tábla volt a Kőhegy északi lábánál. Tóth Rudolf kántortanító tulajdonát képezte, aki innen Bassiba költözött.

A tábla Balatonra néző, magas partjait őskori emberek ülték meg. A szántásokon csont- és cseréptüredékek sokasága látható.

A tábla közepén, hamus földben, cserépkorszóban elrejtett ezüstdénárok kerültek elő 1961-ben. Az érmék Mária királyné idejéből valók. A leletből 133 db pénz

az iskola gyűjteményébe, innen a keszthelyi Balaton Muzeumba, majd a Nemzeti Muzeumba került. /Kertész József és Friesz Lajos adománya./ A többi pénzt a találók elosztogatták.

Bocsidai dülő. /116/ Két árok közötti rét és szántó a bocsidai hid közelében. Környékéről 84 kg-os, kétoldalán használt morzsoló-örlőke került elő 1964 őszén, szántáskor. /ZHM/

Borzás. /70/ A Csapási dülő keleti vége, melyet a földibodza vert fel. Legkésőbb itt irtották ki az erdőt. /1848/ Arácsy József gyermekkorában erre járt öregapjával. Öregapja ezt mondta neki: "Fiam, ez nem volt más, mint tuskós bozótos hely, őzek tanyája."

Az endrédi ut építésekor /1931 körül/ az utszélen régi csárda romjait tárták fel. Állítólag egy korszó aranypénzt is találtak, de a munkavezető azt elvitte.

A dülő déli felén, az utpartban ősi lakógödör és kis kemence maradványai tűntek elő, 1964-ben. Közéleben, a szántó tetején finoman csiszolt kőszakózt találtak. /ZHM./ /36/

Bozótszél. /95/ Irtásföldek neve a tóközi szélen.

Csapási dülő. /68/ A második dülő a falutól délre. A Marhacsapástól indul kelet felé. Jórésze szőlő. /37/

Csikászói dülő. /129/ A Csikászó-völgy keleti felén, a csikászói kuttal szemben lévő szántókat nevezik így. Jó, de vadkáros termőföldek.

Diaszói dülő. Déli lejtésű szántók és szőlők voltak a Diaszó-völgy északi oldalán. Neve 1847-es iratokban szerepel. /38/

Endrédi határra dülő. /88/ A dülőt az endrédi földektől régebben széles, gyepes ut választotta el. Az utat az endrédiak és zamárdiak évenként felváltva kaszálták. Ma már csak keskeny ut van a régi csapás helyén. /39/

Endrédi utra./dülő/ A Kutvölgy déli végében lévő szántókat nevezi így egy 1859-es térkép. /40/

- Földjárói dűlő. /83/ Földjáró. Feljárói dűlő. A Foki-Szemesi postaut ezen kanyarodott fel a Balaton síkjából a dombtetőre. A kutvölgyi hiden át tartott a falu felé. Így került ki a Kutvölgy ingoványos részét. A felkanyarodás nyoma ma is látható. /41/
- Gyurgyókás. /133/ Kőröshegyi szélre dűlő határrész. Utmenti partjában gyurgyókák fészkeltek. /gyurgyóka = gyurgyelag, méhekkal élő, színes, mediterránvidéki költöző madár./ /42/
- Huszhold. /72/ Kántori javadalmi föld volt a Kutvölgyben a század elején. /43/
- Irtásföldek. /93/ A múlt század harmincas éveiben kiirtott bozót helye.
- Juhállás. /49/ Birkadelelő volt /1910/ a Balaton szélén, a Bácskai-féle kertészet környékén.
- Kiliti-uti dűlő. /87/ A Kiliti-országút vezetett rajta keresztül. Földjéből őrlő- és morzsolókövek kerültek elő. /ZhtM./ /44/
- Kis-a-kikelet. /82/ Északra nyíló kicsiny völgyteknő a Feljárói dűlőben. Egy kis szőlő és pár gyümölcsfa húzódik meg benne. 1957-ben, a szőlő forgatásakor kögyoló és korommal telt edény került elő. /ZhtM./ A név ritka, érdekes, de származása ismeretlen.
- Kiskuti dűlő. /118/ Szántódon, a Csemetekert szomszédságában terül el. Nevét a réten lévő kis forrástól kapta.
- Kódistelek. /90/ Az Endrédi határra dűlő táblának a nyugati, meredekes vége. Alig terem valamit. Régebben /1920/ koponyák, embercsontok, edénytöredékek kerültek elő földjéből. A leletek elkallódtak. /45/
- Komlós dűlő /124/ A Nagy dűlő északi része, mely Komlós-völgyre dűl. A szárazságot hamar megérzi.
- Kutvölgyi dűlő. /86/ A Kutvölgyből szeliden emelkedő dombháton terül el. Lankás nyugati oldalát vaskori nép ülte meg. Az

itt élő nép már ez előtt 4 000 évvel házi kohóban vasat olvasztott. Salakdombjaikat századokon át turták szét az ekék. "Csörgött az eke, ha itt szántottak és a kapa éle hamar kicsorbult." Salakmezői még sok leletet rejtenek. A dűlőből szarvascsontok, fuvókürték darabjai, piros kavicsok, nagy salakdarabok és öntőminta kerültek elő. /ZMTM. 1963./ Balm. és Kohászati Int. Bp. /46/

Leposteleg. /91/ Kisebb, egyenes tábla a Vass-diós alatt, az endrédi határban. Zamárdi gazdáké volt, és a zamárdi tisz. tulajdonában van.

Mesterföld. /71/ L. Huszold. Kántori javadalom volt. /47/

Nagy-a-kikelet. /85/ Valamivel nagyobb völgyteknő a Kis-a-kikelettől keletre. A régi időben itt verték le a betyárok a ló lábáról a "békót". A név eredete ismeretlen.

Nagy dűlő. /128/ A Kúshegydtől az erdőig húzódik. A vadkároktól sokat szenved. Ebből hasították ki a Pedagógus-földeket. A középkorban ez a nyugati lejtő szőlőterület volt.

Negyvenhold. /75/ L. Papföld /48/

Papföld. Papföld. A plébános javadalmi földjei voltak a Kutvölgy déli felén.

Pedagógusföldek. /127/ A Nagy dűlőből kihasított 12 holdas, erdőszéli tábla. Újabbkori elnevezés. Kukoricásait a szarvasok, vaddisznók látogatják.

Pusztai dűlő. /147/ A sáfránykerti dűlő nyugati része. Közepén, az 1593-ban elpusztult Egyházasszamárd templomromja helyén állt az uraság pusztája, szalma- és szénskazlival 1857-ig. Földjét ekkor kiosztották. A tulajdonosok a templomromját eltakarították, fundamentumát kiszedték. A térségen kövek, csontok, cserepek, hamus és vörösre égett foltok jelzik a török pusztítását. A templom oltára helyén emlékkereszt áll.

Az idősebbek gyermekkori élményeiket így idézik fel: "A régi templomtól a harmadik föld volt a miénk, - meséli Kertész Józsefné, Horváth Piroska néni, - sokszor

elmentem szántáskor teheneket vezetni. Faláltunk ottan állkapcsot, lábszárakat, koponyát. Szegény édesapám meg szokott állni és megnutogatta a csontokat."

Sebestyén Lajosné, Fehér Margit néni így emlékezik vissza: "Gyerekkoromban sokkal magasabb volt a domb és mélyebb a gödör. Sok csont, kéz, láb, koponya volt a gödörben, féltem arra menni. Édesapám szokta mondani, gyere kislányom, menjünk szántani, ne kelljen mást elhívni. De valahányszor a gödör mellett kellett elmenni, "meg-megborzostam", úgy féltem a sok csonttól, koponyától."

1964-ben a traktorral vontatott mélyeke megtalálta a középkori temető-fal fundamentumát. Ugyanakkor egy gótikus, sárga homokkőből faragott templomi fülke záróköve is előkerült. A dülő földjében még középkori sarlókat, lakatot, szőlőmetsző kést, pecsenyesütő villát találtak. Egy jó ökölnyi törökkori kőgyolaj is előkerült.

1966 tavaszán lapos- és faragott kövek, vasdarabok, égett gerendvégek, sok türmelék és rengeteg emberi csont került elő. A "csontházat" a templom északi és déli oldala mellett az eke kiforgatta, megtalálta.

A szántásban egy ezüst pénzt is találtak 1531-ből. Nagy falu volt Egyházasszamárd. A hamus feltokat letérképezték és a régi falu képe ebből rekonstruálható.

Az előkerült leletek a Zamárdi Helytörténeti Múzeumban vannak. /49/

Réti dülő. /112/ Szántó és rét a Szovák-sarok átellenében, a tóközi részen.

Rétföldi fülő. Rétiföldek. /69/ Első dülő a falutól délre. "Bikresbokros, sövényes területű volt, -" mondják az öregek. "Rét nem jutott mindenkinek, ahelyett osztották vóna" "Vót azon túsés fene, minden". E sorok bizonyára a jobbagyfelszabedités utáni időkre, állapotokra utalnak.

Dülőtjének oldalából az esőviz rendezett sírok csontjait, koponyáit mossa ki. Az utat javító, behúzó tsz-gazdák itt ezüstlaposkákat, bronzkarikát, rozsdette vas maradványait találták meg. Arrább bronz mell-dísz és kék gyöngyöt találtak. A dülő keleti felén, közel az Endrédi uthoz, a gépi eke lyukas örlőkövet fordított ki a barázdából. A Kiliti-országut hajden errefelé vezetett keresztül. /HtM. 1964/ /Balm. 1964/ /50/

Révcsárdai dülő. /53/ Nyirkos homokföldek az István ut déli oldalán, a Rév-csárda felé. Nyugati végéből a 20-as években két nagyobb vasgolyó került elő, amiket a csikók rugtak ki a gyep elől. A két ágyugolyó egy emberöltőn át, mint nehezék lógott a fujtatón, Pusztai János kovácsműhelyében, míg nem az iskolai gyűjteménybe került. /ZhtM./

Sáfránykert. Sáfránkert. Sáfránykerti dülő. /149/ A Pusztai dülő eredeti neve. Földje a fennsíkrol, - a régi falu helyétől - a völgybe huzódik. A völgy szélén a földméréskor /1857/ párhoidas darab maradt meg. Ezt a maradék földet apró parcellákra osztották fel, hogy többnek jusson belőle. Ezekön a kis parcellákon még a mult században is sáfrányt természettk. "Sárga virgászirmai meg szárogatva, szép szint adott a levesnek" - mondják az öregek. A Sáfránykert gyepes oldaláról őseberi csiszolóködarab került elő. /ZhtM. 1964/ /51/

Sós dülő. /103/ A tóközi ut baloldalán lévő kitünő szántó neve. Egyrészen öntözéses kertészetet rendeztek be. Régebben Sós nevű cselédek is laktak Tóközön. Talán itt kell keresnünk a név eredetét.

Szépszeg. /84/ A Kutvölgyi dülő és a Kiliti-uti dülő keleti része. Fátlan, szép egyenes tábla, ezért nevezik Szépszegnek.

Szilasi dülő. /92/ Az endrédi határban fekszik, de a zamárdi tsz-hez került csere folytán. A bocsidai részen adtak helyette földeket. Régen nagy szilfák álltak e helyen.

Egyik fa odvába beleesett a kaszakő, mikor a fára fel-
tették. Négy gyermek is elfért benne, amíg a kaszakő-
vet keresték.

Szovák-sarok. /111/ A Bocsidáig benyuló tókői szántó. A Szovák csa-
lád bérelte. A szántó csücskében kövült agencsderabokat
találtak.

Szöllők alja. Szöllők ajja. /57/ Szántó a Szöllőgyepű nyugati olda-
lán kívül, szemben az Ács-tanyával. Erdejét a múlt szá-
zad elején vágták ki.

Temető-dűlő. /102/ A tókői temető mögött elterülő szántó.

Temető dűlő. /121/ Szántódon a puszttától délre húzódik. Sarkában
van a temető. A tábla hejletében egy ősi utvonat veze-
tett Kőröshegy irányában. Szárazságban e sávon kiég a
növényzet.

Tókői dűlő. /113/ A pusztától délre terül el. Kitűnő termőföld.

Tőreki dűlő. /114/ A cinegei uttól keletre, a volt halastóra dél.

Vadkacsa dűlő. /101/ A Temető dűlő északi része, mely a Vadkacsa csár-
dáig húzódik.

4sidóirtás. Zeidőföld. /131/ Lejtős szántó a Csikászó előtt. Zeidő
bérlő vette meg és termeltette ki az erdőt. Száz éve
szántó.

Szőlők:

Buhinvölgy. Bujinvölgy. Bujivölgy. /62/ A Komlós belraforduló zug-
völgye. Sűrűjében bujnak el a régi fialok a katonafö-
gás előtt. "Akkor úgy vebuláták, fogták a katonákat."
Veszprémben is van Buhinvölgy. Telán egy veszprémi sző-
lőgazdával került ide e név. /52/

Katykó. Katyuka. /64/ Zugvölgy a Szöllőslap nyugati végén, régi pin-
cékkel. /Katykó = behajlitott kar-formát, "katykarings"
völgyet jelent./

Kőhegy. /59/ Határunk egyik legkiemelkedőbb pontja, a falu nyugati
végén. Minden oldalát szőlők borítják. Tetejéről gyönyö-

rü kilátás nyílik a Balaton felé. A tihanyi félszigetbe szinte "belelátni."

Legmagasabb pontján állott az apátsági szőlők présháza. A pincegazdaság híres volt zamatos "zöldszilváni" boráról. Szőlőkultúrája a rómaiak idejéig nyúlik vissza. Földjéből csiszolt kőeszközök kerültek elő. /Balm. 1930, ZHtM. 1962/ /53/

Óreghegy. /61/ A Szőlőlap mindkét oldala. Földjét a megtelepült jobbágyok törték fel az 1741. évi betelepítés után. Itt még 200 éves pincéket és régi berendezéseket is találhatunk. Innen igen régi pincekalcs és égetett tüzláb került elő. /HZtM. 1950/

Pincelap. /60/ L. Óreghegy.

Pusztai dülő. Részben szőlő. L. Pusztai dülő.

Rétföldi fülő. Részben szőlő. L. Rétföldek.

Rigó. /63/ A Buhinvölgy feletti, régi szőlőhegy. A rigók sokszor megdézsmáltak az érőfélben lévő szőlőt. Itt volt a pincéje Kéri Panninak, - közel az erdőhöz, - ahol sokszor megfordultak a somogyi betyárok.

Szőlőlap. L. Pincelap.

Gyümölcsösök:

Almás, Almáskert. /45/ A szántódi Kápolnadomb keleti alja. Almafái kipusztulóban vannak. Kaszáló.

Barackos. Borocos. A Kápolnadomb teteje, melyet sárgabarackkal ültettek be. Néhány fája tengődik a gyepen, a többi kipusztult. Kaszáló.

Diós. A Kápolnadomb tetején diófák állottak, melótt barackkal beültették. A tető régi neve Diós.

Gyümölcsös. /109/ 12 holdas gyümölcsös, barack, cseresznye, meggy, Tököz keleti oldalán. Alját szántják.

Gyümölcsös alja. Gyümölcsös ajja. L. Almáskert. /54/

Körtös. A Kápolnadomb oldala, körtefákkal beültetve. Termését a gyerekek dézsmálják.

Szilvás. /43/ Szántód északi oldalán lévő gyümölcsös. Az új műt szeli ketté. Fái kedvező évjáratban rekordtermést adnak.

VI. Rétek, legelők, kaszálók

Almáskert. Almás. L. Gyümölcsösök címszó alatt.

Berek. Általában Szántódi berek.

Berek. Általában Tóközi berek.

Bozótság legelő. /94/ A Tóközi berek bokros-nádas területe a század elején és a lecsapolás előtti időben. /55/

Bozótság. /106/ Ugyanaz, mint fenti, de ettől délebbre.

Brettyó. /55/ A Szántódi berek egy része, melyet az 1923-as földreform idején osztottak ki a zamárdiaknak. Ekkor mondták a népek: "Vizet mértek föld helyett!" Bezi György, tekintélyes zamárdi gazda, ekkor nevezte el a békák brekegéséről az egészet Brettyónak.

Csapás, mint legelő. A Marhacsapást így jelzi egy 1859-es térkép.

Csente-tető. /155/ Bokros-csalitos legelő az endrédi szélen, szemben a Csibetanyával. Felszínén látszanak a földből összehordott régi határjelek. A "vágók" nyomai régi szőlőkultúrára utalnak. A név családnevet sejtet, de eredete ismeretlen.

Csikászó. Csikászói disznólegelő. /136/ Csikászó-völgy. Mélyen az erdőbe nyuló völgy a Kápolnadomb keleti lábánál. Neve ősi eredetre vall. Nedves rétjein régen a csik nevű halat fogták, ezzel főtt a híres "csikos-káposzta."

Az erdőnél nagy gödrök, mélyedések hívják fel figyelmünket. Ezek a hajdani téglagyár gödreit. Az egyik

gödör szélén a régi idők tanujaként egy öreg gómeskut áll. Híres volt vizéről. A környező dombos legelőn a szántódí-
ak diaznojt őrzik.

Csuhus-orr /25/ Zsombékos, benyuló partrész volt a század elején.

Dézsmapince. A jobbágyvilág és a dézsma emlékét őrzi. A Katykó me-
geslatán, a meredek hegyoldalban behorpadt, gyepes gö-
dör árválkodik. Itt volt a híres Dézsmapince hajdanán. Ide gyűjtötték össze a sok-sok "kilencedik akót", amely
nem kis jövedelmet biztosított az apátság számára. A pin-
ce helyét mutogatták apáról-fiúra. Emleke ~~igye~~ maradt meg.
Környéke ma kaszáló.

Diászó. Siászóvölgy. Diászói legelő. /157/ A Kutvölgyi folytatás, a-
mely a falut és a mezőket délről, sarlóalakban öleli.
A völgytekno az erdők tövében meredek parttal ér véget.
A vidék kedvelt kirándulóhely. Változatossága miatt "Za-
márdi Svájc"-nak is nevezik. Jórésze füves, bokros, fás
legelő. Déli fekvésű szőlői a fiokéra-veszedelem előtt
tüzes bort termettek.

Diászói nagy tölgyfák. /158/ A Diászó mély zugában, - mely felett a
viharak elvonulnak, - 300 éves, öreg csertölgyek rej-
tőznek. Emlékül hagyták meg őket az utókor számára. Az
öreg "veterán", a legidősebb tölgyfa, aminek korát 500
évre becsülték, az 50-es években zuhant le a földre.
Hangyák vára, madarak fészekelőhelye volt. Elszáradt.
Odujából két köbméternyi feketeföld esett ki. Törzsé-
ből 16 köbméter őlfát hasogattak.

A Diászó neve annyit jelent, mint diózó, diót ke-
reső. A környéken sok a vadon kelt diófa. Visznek is ha-
za belőle az emberek. Egyesek szerint a jobbágyvilágban
valamelyik részén ültetett diós is volt. /56/

Dudori domb. /6/ A Szamárdomb keleti része. A szellérség állatsit
őrizte itt a "Dudori-kanász" a század elején. Azért hív-
ták így, mert mindig "dudorikut".

- Epreskert. /154/** A Sáfrányvölgy elejénél, fönn, magas fennsíkron van az Epreskert. A világháboru után ültették ide szederfákat selyemhernyótenyésztés céljaira. A selyemhernyótenyésztés azonban nem tudott nagyobb mértékben meghonosodni.
- Gyémántsziget. /80/** A Kutvölgy északi, széles, vizenyős része. Közepén jég, vagy viz csillog. "Ott csupa jég, csupa viz minden". Gulyából kapta szép nevét.
- Gyöp. /151/** Neve csak a nagyon öregek emlékezetében él. Háromszáz méteres gyepes rész volt a Sáfránykerti és Pusztai dűlő közti részen. Ezen hajtották a régi időben a birkenyáját Tóköz felé, a tóközi sertéskondát pedig a Csikászó felé.
- Gyümölcsös alja. L. Almás.**
- Komlós. Komlós kert. Komlósvölgy. Komlósgödör. /126/** Mély szélbarázda, mely a Kőhegy lábát nyugatról öleli. Völgye valamikor a Balatonra futott le. A római-kori földut hordaléka azonban az elejét magasra töltötte. Így az erdők felé lejt. 1945-ben katonai lőtér volt. Valamikor sűrű erdő fedte. "Akit itt nem raboltak ki, - mondták a régiek, - végigmehetett az egész Magyarországon." /57/
- Kopaszdomb. Kopaszhegy. Kopasztető. /150/** A Diászó északi zugából hirtelen kiemelkedő fátlan dombtető. Nyugati oldalán rendezett sírhelyek nyomai látszanak. L. Diászói régi temető.
- Körtés. L. Kápolnadomb.**
- Körtvélyes. Körtéles. /38/** Szántódpuszta nyugati oldalán lévő legelőrész.
- Kutvölgy. /75/** Észak-déli irányu széles völgyteknő a falu keleti szélén. Közepén forrás fekad. Valószínű, régebben az egész völgynek Kutvölgy volt a neve, még a diászói résznek is, minthogy Egyházasszamárd ebből a völgyből szerezte be vizét. A Kutvölgyben kutak sora állhatott, mert hiszen akkora falunak egy kut nem lehetett elegendő. /58./

Kutvölgyi rét. /76/ A völgy kiszélesedő részét Kutvölgyi rétnak nevezik. Vizét egy árok vezeti le a Balatonba. A vaskori sálakdombok maradványai a rét mindkét oldalán megtalálhatók.

Lójárás. /108/ A Szovák-sarok előtti rétet nevezték így régebben, a tóközi szélen.

Mesterrét. Kántori javadalmi rét volt a Kutvölgyben. Rajta a régi endrédi ut töltése látszik.

Pap rétje, Paprét /89/ Előbbi szomszédságában volt javadalmi rét, melyen a forrás fakad. /59/

Párréti legelő. A Párréten és Szőlőlap elején volt legelő neve egy 1847-es térképen. /60/

Rét. /41/ Legelőrész a Körtvélyesi részen, Szántópuszta közelében.

Selyemrét. Selemrét. /122/ A Csikászó völgy feneké. Középe nádas. Egy régi térkép szerint széles rétság volt. Nevét úgy magyarázzák, hogy rajta szelymesen csillogó, keményszálú fű nő, ami nem jó takarmány. Mások szerint füve lágy, mint a selyem. /61/

Szamárdomb. /7/ A Kőhegy elja, a hajdani Zsellérlegelő, a Csap utcától nyugatra. A zsellérség kondája, a szamarei legeltek rajta. Valószínű ekkor kapta nevét, mert ilyen név a századeleji összeírásokban nem szerepel.

Magasabb részén áll a híres Szamárkő. Pár éve jól megmélyítették gödrét, a kitermelt földet a gödör partjaira dobálták. Ezzel elvették eredeti, évszázados formáját.

Szántódi berek. /48/ Szántópuszta északi előterében elterülő nagy rét- és mocsárvilág. Nádasok és nyílt víztükrök borítják mélyebb részeit. Száraz időben jórésze kaszáló, egyrésze legelő. A múlt század 30-as éveiben csapolták le.

Feneké 1 méterrel alacsonyabban van a Balaton szintjénél. Felesleges vizét át dobással küldik a Balatonba. Nádasiban a nyári lud otthonosan fészkel.

Szántódpusztáról a Rév irányában egyenes földut szeli át. Ez az ut csak száraz időben járható. A hagyomány azt tartja, hogy ennek az utnak a helyén régi római ut vezetett át a berken. Alig hihető, mert ennek feltétlen valami nyoma volna.

A XVIII. század végén, XIX. század elején a berken át is folyt a közlekedés. A balatoni komp a Révcsárdánál kötött ki. Arról leszállva beszálltak a szántódi kiskompra, amely a berken át Szántódig közlekedett, s Szántódpusztá szélén a nagy nyárfák tövében kötött ki.

/62/

Szérüskert. /42/ A szántódi Csordakút körüli hely neve. Libalegelő. Szérüskert. A Szamárdomb keleti szélén huzódó szalmakazlak sora volt. Helye fenyőcsemetével van beültetve. Utparti részéről régebben kelts sírok, újabban /1965/ sárczott, kiégetett sír^{maradvány}maradványa került elő. /MNM., ZHtM./

Szántódi hegy. L. Kápolnadomb.

Százpöngös. /54/ Nedves rétek a Berek szélén, 1922-ben holdja loo P volt.

Tóközi berek. /97/ Nagy rétság Tóköz nyugati oldalán. Felesleges vizét a Tóközi árok vezeteli le. Középe ingoványos, nádas terület.

Tóközi bozót. /107/ A Berek közepén visszamaradt nádas, gyékényes bozót, melybe télen behuzódnak a szarvasok.

Tóközi rét. /104/ A Tóközi berek északi, szárazabb része, marhalegelő.

Ujrét. /81/ A Feljárói dűlő alatt lévő rétek, melyek a Balaton 1862-es apasztásakor kerültek szárazra. Pár évvel ezelőtt nyárfa erdősávval ültették be.

Vérmező. /130/ A csikászói erdősarkon emelkedő kis dombtető. Sörös József nevű pásztor őrzött itt 1930. körül/ridegmarhákat. Kunyhója ott állt a dombtetőn. Kunyhója előtt "furkókat, ostoronyelet faragott bujtárjeinek." Egyszer nagyon elvág-

ta a kezét. Bekötötte. Kérdezték tőle: "Mért van bekötve a kezéd?" Azt felelte: "Sok vérem elfolyt a vérmezőn!" A-zóta hívják Vérmezőnek a kis dombot.

Zsellérlegelő. Zsellérlegelő. /5/ A Szamárdomb, vagy Dudori-domb területére, melyet a jobbágyfelszabadítás után a zsellérség kapott meg legelőül. Külön kanászuk volt, aki disznókat, kecskéket, juhokat és szamarakat egy falkában őrzött. /63/

VII. Erdők, vágások

Berkenyés. /140/ A vaskereszti tisztás nyugati oldala. Csor erdő. Nevét hajdani berkenyefáiról kapta. Berkenyecsemetét még pár évtizeddel ezelőtt is találtak benne.

Csikászói erdő. /137/ A Csikászó völgybe lenyúló erdők neve. Fane-me a völgyben akác, a lejtőkön és ormokon tölgy. Szilfáit a "szilfahalál" nevű gombabetegség pár évvel ezelőtt kipusztította. /64/

Diászói erdő. /159/ A Kőhegytől a Vaskereszti-tetőig terjedő erdőt nevezi egy régi térkép Diászónak. A régiek Ökörtilosnak vezették, mert ritkás, nagy fái alatt, a "cimerfák" alatt nem volt szabad legeltetniük. Ez a nagy erdő-rész "méréskor, uri huncutsággal" az apátság birtokába került. A történet így maradt meg a nép emlékezetében: "Az akkori előljárókat megettették, megittatták, fát ígértek nekik, csak hogy azt mondják, hogy nem volt Ökörtilos. Mert ha azt mondják, hogy volt, annyi adót rónak ki rájuk, hogy belefekettednek! A plébánia-udvarban gyülekeztek a népek. Jött Czirkelpeck Károly, a mérnök. Felállt egy emelvényre és megkérdezte: "Emberek, mondják meg, volt-e Ökörtilos?" Azok azt felelték, nem volt! "Másodszor is kérdelem, volt-e Ökörtilos," - kérdezte a mérnök. "Nem volt - hangzott a válasz. "Harmadszor is fölkérdem, - erősködött a mérnök, - volt-e Ökörtilos?" Harmadszor is azt felelték: "Nem volt!" Erre a mérnök felemelte a kezét és fennhangon kiáltotta: "No he nem volt, nem is lesz! /fájészási jog/ És ezzel lerántotta kezét a leszállt az emelvényről. Az előljárók még kaptak évenként egy-egy fát az erdőről, de mikor meghaltak és a fiak

kérte a fát, azt mondták: Meghalt a gyerek, oda a komaság!" Azóta a megmaradt völgyi legelőt nevezi a nép Diászónak és a völgybe ledülő erdőket Diászói erdőnek. /65/

Fenyves, Fenyveshegy. Fenyveshegytető. /142/ Kőhegyi erdőrész, a tölgyesből kiemelkedő pár magas fenyővel. Ujabb fenyves a vaskereszti mélyút kétoldalán volt. 1964-ben kiirtották s ismét fenyővel telepítették be. Kivágás előtt a fenyőfákat három éven át megcsapolták. /66/

Gyertyánosi lap. /163/ A Csikászó völgy folytatása szép gyertyán- és tölgy erdőkkel. Utmenti tisztásába a vadak részére kukoricát vetnek, csicsókát ültetnek. /67/

Hármashegy. /135/ Szántód mögötti hármas hegyorom. Már középkori oklevelek említik nevét. Fövében három falu határa találkozott. /68/

Horthy-ebédlő. /164/ Árnyas erdőrész a Gyertyánosi lap mögött. Idejárt Horthy vadászni. "Egy öreg cserfán volt az állás, onnan szokott a Horthy lesni". - mondják az öregek. A nyiladékon, a lombsátor alatt abédelt a vadásztársaság.

Hosszuhegy. /134/ A Hármashegy nyugati hegyvonulata a kőröshegyi szőlőn. A jobbágyvilágban itt halálos kimenetelű verekedés zajlott le a kőröshegyiek és zamárdiak között a makkoló dísznök miatt. A verekedésben Stájer János zamárdi lakos az életét vesztette. /69/

Hosszuvontató. /168/ Ut és erdőrész együttes neve. A kitermelt fát ezen a hosszú úton vitték fel a vaskereszti tetőre. Az út mellett érett tölgyerdők vannak.

Káplánkút. Káplánvölgy. Káplángödör. /169/ Sűrű erdők közé rejtett völgytekno. Régi kut van a közepén. A hagyomány szerint egy káplán ölte bele magát a kutba, azért lett "Káplánkút". Valószínűbb az, hogy a kutat a szarvasok itatása végett ásatták. A Káplánkút ma rakodóhely. A Tótoki-lapra vezető makadámút a völgy szélén halad el. Kis vadászház és szarvasles is van az út közelében. Az itt lévő sózógödör földjéből régi sarkantyú került elő. /ZHM./ /70/

- Kisgácás. /9/ A Szamárdombon lévő kis akácos neve. Ültetését 1950-ben az iskolás gyermekek kezdték el.
- Kiserdő. A kisgácás népszerű neve.
- Kiserdő. A küeshegy tetején lévő kis erdőt nevezi így a szántódi nép.
- Kiskomlós. /56/ Elvadult, mély utnyom a Komlós bejáratánál, balról.
- Körtvélyes. Körtéles. /166/ A Berkenyés folytatása dél felé. Ma érett erdő. /71/
- Körtvélyes. Körtéles. /170/ Erdőrész a közeli Káplánkut szomszédságában.
- Küesdomb. Küeshegy. /125/ A Komlós nyugati oldalán emelkedő kis domb, teteje bozót. Keleti és déli felén régi kőfejtők nyomai láthatók.
- Óreghejlás. /144/ Emelkedő erdőrész a Szöllőlap végénél. Vadul nőtt fáinak mohos ágai emberi karként emelkedtek a magasba. Ma ritkított szálerdő. Egynázaszamárd fő-utvonala ezen a hejláson át vezetett Köröshegy felé. /72/
- Az Óreghejlás sűrű bozótjában lőtték agyon a vadászok 1905-ben Takács Józsefet, a felü fiatal kántortanítóját.
- Páskumföldök. /156/ Az endrédi szélén lévő párnoldas szántó. A jegyző és tanító javadalmi földje volt. Ma fiatal akácos.
- Pörkültvágás. /138/ A Hármashegy középső háta. Villám égette le, vagy szárazság perzselte le, ki tudja már?
- Sózó. /167/ Káplánkut előtti erdőrész. Sózógödör van benne. A gödör sarába időnként sót hintenek a szarvasok számára.
- Szénégető. /139/ Az első nagy gödör a Vaskereszti tető nyugati oldalán. Hajdan itt boksák, szénégető kemencék füstje szállt a magasba. Friesz József kovács egy századdal ezelőtt még itt égette kemény gyertyán-ágakból a szenet az uradalom részére. A hagyomány szerint a török alatt a nép a Szénégetőbe menekült. /73/

Szivás. Szivásgödör. A Szántódi disznólegelő mély gödre. Két sor szilvafa volt benne. Elvadalt, bokros hely. Szilvacsemetéket most is visznek haza belőle.

Tódi gödör. Todolai gödör. /162/ A második nagy gödör a Vaskereszti tető nyugati oldalán. A Gyertyánosi lapra dől. Sűrű erdő fedi. "Valami Toldi nevű nagy betyár lakott ott, ott volt disznaja, ólla. Innen mondták, Tódi olla, gödre, Todolai gödör. "A századeleji összeírás valóban Tódi gödörnek mondja. /74/

Tráknyák-domb. /65/ A Katykó déli felén a Tráknyák-család szőlője volt. Fistal akácos verte fel.

Vasut oldal. /10/. A Vasut melletti akácos domboldal neve. A gyermekek kedvenc ibolyázó helye.

Vellás. /132/ Erdőrész a somosi szélen. Nevének eredete ismeretlen.

Vizvári-cser. /165/ Már a középkori oklevelek említik Vizes-vár néven. Völgyfenékre dülő erdőrész a Káplánkut közelében. Vadvizárok vize mossá. Fekete, süppedékes földjét buja bokrosok és csalánosok verik fel. A régi településnek nyoma sincs. /75/

VIII. Kutak, vizek, források

Aranykut. Régi, jóvizű gémeskut volt az Aranykuti dülő nyugati szélén. Bedőlt, begyepesedett. Gödréből a víz még most is szivárog.

Arácsy-kut. A tsz. kovácsműhelye előtt áll csonka gémje. Szivattyus kuttá alakították át. A múlt században a faluszéli Arácsyak és majdnem a fél falu innen hordta a vizet. Még nem volt akkor kut fenn a faluban. A kilotyogó víz sokszor ráfagyott az asszonyok hajára, arcára, mire felérték a vízzel.

Balog-kut. Régi kut volt a Balog-kuti közben. /Ma Horváth-köz/ Nevét Balog nevű kutásótól kepts. Betemették, csak a helyét mutogatják.

- Bódöskút.** Forrás a szántódi Körtvélyesi részen, a nagy nyárfák szomszédságában. A front alatt a munkaszolgálatosok ki-
jevitették, betongyűrűvel bélelték, vizét használták.
Azóta betellett, vize megbűdösödött. Azelőtt Káskútnak
hívták.
- Csap.** Tókőpuszta központjában elhelyezett szivó-nyomó kut. A pus-
ta népe innen szerzi be ivóvizét.
- Csatorna.** /52/ A Szántódi berek fő vízlevezető árka, csatornája. Ta-
vasszal hónapokig szivattyúzzák vizét, hogy a rétek szá-
razra kerüljenek. Mély vizében halak és teknősök tanyáz-
nak.
- Csibeházi kut.** Gémeskut a Diászó mélyében. Favályaiból a disznók szür-
csölik a vizet. A legelőtársulat ásatta 1928-körül.
- Csikászói kut.** Igen régi kut a Csikászó gödrében. Gémje árván áll a
gerendák-ból összerótt kútkáva mellett. Valamikor hi-
res volt jó hideg vizéről. Most gondozatlan. Sárfürdő
van körülötte.
- Csordekut.** Itató gémeskut Tóköz alatt, a réten, a házak szomszédsá-
gában.
- Csordakut.** Ujjonnan ásott gémeskut a Szépszegi szélen. Vize ihatat-
lan.
- Csordekut.** Itató kut Szántód nyugati oldalán, a legelő szélén.
- Diászói kut.** L. Csibeházi kut.
- Disznókut.** L. Csibeházi kut.
- Feneketlentő.** /40/ A Szántódi berek legmélyebb része, ahol a nádas-
t a vasút szeli át. Vize még most is mély. A hagyomány
szerint a balatonvidéki betyároknak csónakjuk volt a mély
vizen, melybe a lopott disznóhúst beletették, sással,
csalánnal lefedték és a csónakot a mély vízre b^erugták.
Ha kellett a hus, éjjel érte jöttek.
- Folyó.** Árok neve, mely a Kutvölgyi forrás vizét vezeti le a Balaton-
ba. Tavasszal feljönnek vizében a halak a rét közepéig.

Gémeskut. L. Szántódi Csordakut.

Gyugyi folyó. A gyugyi disznólegelőn ered, majd a Tótközi-lapon és Endréden átfutva a Tótközi berken halad át. A Bocsidánál az endrédiak halastóvá duzzasztották fel vizét. Tótközi szakasza egyenes, mély árok. Nagy záporok után hidakat rombol és kiönt.

Halastó. /51/ A Szántódi berek mély teknője, közvetlen a 19-es Ut-törő Údú előtt. A lecsapolás előtti időben halastónak használták.

Hosszikut. Hosszikut. Gémeskut volt a Párréti szélén, két, egymás végébe toldott ostorfával. Az ujsor népe járt le ide vizért. "A század elején egy 12 éves leány beleesett, /Csehi Mária/ de szerencsére jó erősen fogta az ostorfát és a felfordult vödör fenekén álldogált addig, míg egyik társa ki nem mentette." /Szabó Teszka néni/

Kanális. L. Tótközi árok.

Káplánkut. Igen régi kut a Káplánvölgyben. Szarvasok itatására használták. Ma hengeres kut. Jó vize van.

Kifolyókut. Zamárdi-Felsővel szemben, a Varga-féle bázon túl, a domboldalon f. kadt. Egy vadrózsabokor szomszédságában már csak a gödre látható.

Kiskut. Sokat emlegetett gémeskut volt a Fűrésztelep helyén. A felü "dereka" innen hordta a vizet, a Temető-közön keresztül. /1910/ "Kirohadt a dolmányunk a vállunkon, annyi vizet kellett régen cipelni," - mondják az öregek. "Egyszer jöttek az asszonyok fasajtárral vizért. Egy kocsis-ember is jött, meg akart itatni. De későn kapta meg a sudárfát. Azt kérdezte: "Asszonyok, melyikük süttött máma kenyeret?" Egy fiatalasszony gyorsan odaugrott: "Én süttöttem"! - mondta. "No, azért olyan kovászos az ostorfa!" - viccelődött az ember.

Egyszer beleesett egy lány is, Matyikó Teréz. Lábaknak akart vizet huzni. Belebukott. "Már-már, eligság tudott ebickélni. Én huztam ki! Juj, de sirt! De megijedt!" - mesélte id. Özv. Tráknay Józsefné.

Kiskut. L. Budöskut.

Kutvölgyi forrás. Eliszaposodott forrás a Kutvölgyben. Régen többször is megásták. Gémes, káváskut volt.

Kutvölgyi folyó. L. Folyó.

Oregkut. Zamárdi legöregebb kutja volt a Posta előtti téren. A Be-telepítés utáni időben ugyszólván az egész falu innen horda a vizet. A Pálinkaház /pálínkfőző/ közvetlen mellette volt, azért Pálinkaházi kutnak is nevezték. A század elején még a környéken szapultak, "szaput mostak" az asszonyok. "Hajdanában Horváth Imre és Fehér Antal szép szilajökröket hajtottak le a kuthoz. Mindig versenyeztek, hogy kié a szebb, kié a tisztább. Hát a Fehér Antal lett a győztes. Az Oregkutra járt Novák Ede plébános csacsija is. Kis lajtos-szekerével csak odafordult a kuthoz. Ott várt türelmesen, míg valaki meg nem merte a lajtot. Aztán megától elindult az uton felfelé."

A kutat már rég betemették. Most járda visz el felette.

Pálínkaházi kut. L. Oregkut.

Párréti kut. A káposztáskertek. /Vasut u./ sűrű liceumgyepűje mellett volt, a Szemesi postaut partján. Idővel moh lepte be fehér köveit. Betemették.

Párréti kut. /ujabb/ Friesz Gyuláné telkén lévő betemetett kut. Földje megszállt, behorpadt.

Sáfránykerti kut. A Sáfránykert alján volt, a téglagyártáshoz adta a vizet. A marhák arra legeltek. Hogy szerencsétlenség ne történjék. gödrét betemették.

Selyemréti kut. Selyemréti forrás. Kis forrásként fakadt a selyemréti árok oldalából. Híres volt jó vizéről. Ma nem használják.

- Szántódi berek. /48/ Szűkebb értelemben a berek vízzel borított részeit jelenti. Bő esőzések, vagy nagy hóolvadás után vize szélesre kiterjed. Száraz időjárásban összehúzódik.
- Tóközi árok. /96/ L. Gyugyi folyó.
- Tótorok. /39/ A Szántódi berek "torkát" jelentette. Ezen át volt összeköttetésben a Berek vize a Balaton vizével. A vasutépítéskor feltöltötték. Kb. a soró^mpó és őrház környékén volt. Most a környező réteket nevezik így.

IX. Halászó helyek /"vonyók"/ nevei

A vizen lévő halászember a szárazföld észrevehető, kiemelkedő pontjaihoz igazodott, mielőtt hálót vetett. A halászóhelyek megjelölésére az alábbi neveket használták:

- Bakacs eleje. /179/ A 18-as Uttörő Üdülő előtt. Híres volt jó fogásairól. /76/
- Bitófák eleje. /180/ Tanya a Bitófák irányában. /77/
- Endrédi határszél/189/ A Tóközi folyó irányában. /78/
- Falu alja. /183/ A vasutállomás irányában, benn a Balatonban. /79/
- Füzfák eleje. /187/ Zemárdi-Felső táján hatalmas füzfák mutatták az irányt a halászoknak. Az öreg füzfákat már régen kivágták. .
- Kutvölgy eleje. /184/ A Kutvölgy irányában. /80/
- Köröshegyi határszél. /172/ A Szántód-Köröshegyi állomáson túl, a "Somosi sétány", a platánsor irányában. /81/
- Leveles. /178/ Leveles-tanya néven emlegetik. Jó fogásokat adott. /82/
- MÁVOSZ eleje. /173/ A mai Vasutas-Üdülő irányában. /Szántód-Fürdőtelep/
- Nádorr. /185/ Beszögellő nádas Zemárdi-Felsőnél. /83/
- Négyszálas. /186/ Sudár nyárfacsoport volt Zemárdi-Felsőn túl, az állomástól keletre. /84/
- Óregcsucs. 60 évvel ezelőtt még emlegették. Valószínű, hogy a Kőröshegyi, vagy a vaskereszti magas csucsra vonatkozott. /85/

- Pince eleje. /Az apátsági pincét értették alatta./ A Kőhegy tetejéről messze vidékre ellátszott. 1888-ban épült. Présház volt. Az 50-es években lebontották. /86/
- Súlyedt láp. /174/ A Réven tuli vízfelület Szántód-Fürdőtelep mögötti szakasza. /87/
- Szappangyár eleje. L. Kőröshegyi határszél. U. ott.
- Szöllők alja. /182/ Helyét nem tudjuk biztosan. Talán a kőhegyi szőlők alját jelezte. /88/
- Tanárok háza. L. Kutvölgy eleje. U. ott.
- Tehénállás. L. Falu alja. A vasuti sorompón át egyenesen a Balatonra hajtották le a teheneket itetni. A halászsoknak nem egyszer a vízben tarkálló tehéncsorda adta meg az irányt a háló kivetésére.
- Tóközi folyó eleje. L. Endrédi határszél. U. sz. /89/
- Tóköz alja. /190/ Egyirányban Tóköz parkjával, épületeivel. /90/
- Zamárdi-sáros. /175/ A Rév nyugati oldalán. Nyugati szeleknek kitett rész. A sok iszap miatt besárosodott. /91/

X. Akadók

- Cifrahídi akadó. /177/ Magas töltése, hatalmas oszlop-csonkjai sokszor akadályozták a háló húzását. L. még Építmények címszó alatt.
- Kőhegyi akadó. L. Templomi akadó. Az irány a Kőhegy-tihanyi templom tengelyre vonatkozik.
- Küeshíd. /18/ A komp kikötőtől nyugatra, a Küeskomp" kikötője volt. Itt-ott egész kőhalmok vannak a víz alatt. A háló húzását ezek nehezítették.
- Nagycséplő. /188/ Ma már csak halvány emlékezetben élő akadó neve.
- Templomi akadó. /181/ A Bekacs és a Bitófák irányában, 8-900 ölnyire van a mély vízben. Tulajdonképpen egy kővel megrakott

uszály, mely a múlt század közepén egy nagy viher alkalmával süllyedt el, "elült az iszapban." Már ki sem lehetne emelni. Körülötte sok fogast lehet fogni. Az akadó a hálót sokszor széttépte.

XI. Agyag-, homok- és kavicsbányák

- Csapási bánya.** A Csapás keleti oldalán 2-3 m magasan, több száz méter hosszúságban terül el. Száz éven át háztöméshez, sározáshoz innen vitték az agyagot. Vékonyabb rétegeiből az u.n. "kenyőfödét" fejtették ki. Partjában gyurgyó-kák és partifecskék laknak. A bányát betiltották.
- Egiszi sóderbányák.** Zamárdi-Felsőnél és a Tóközi bejáró környékén lévő gödrök. A kavicsréteg vastagsága néhol az 1 métert is eléri. Kitermelése nehéz, mert a magas talajvíz miatt a bányagödrök hamar megtelnek vízzel és beomlanak. A bányák a tsz. kezelésében vannak.
- Gübicsbánya.** Gübicsbánya. A Káposztáskertek nyugati végében vasútépítéskor termelték ki. /1862/ Sóderbánya volt. Ma betelt, széles, sásos vizállás.
- Homokbánya.** A Posta mögötti magas, meredek partoldal mutatja helyét. 1910. körül termelték ki, mikor Fürdőtelep gyorsabb fejlődésnek indult. A bánya helye azóta beépült.
- Fuller-bánya.** Az orvoslekás mögötti bányahely. A Fuller családé. Az 1960-es években termelték ki. Betiltották. Magas felében a pannontengeri homokrétegek márványozottsága szépen látható.
- Sáfránykerti agyagbánya.** A század elején tégláégető működött itt. Ma csak romjai láthatók. 1962 körül a tsz is égetett itt téglát. A bánya nagy, magas felében vízszintes kőpadok húzódnak. Igen régi bányahely lehet. Valószínű

hogy már Egyházaszemárd is innen hordta a szükséges agyagot.
^{néve}

Szamárdombi homokbánya. A nagy kővön túl, az utparton kezdtek, de betiltották. Most szeméttel töltik fel. Innen 1 m mélységből igen régi, tapasztott bögre került elő. /ZHTM/

Szamárdombi agyagbánya. A Szamárkő előtti utpartot pár évtizede hordják. Lócsontok, ember csontok kerültek innen elő. A kelta sírokat is itt találták. /MMM/ A bánya védett területre is behatol.

Tsz-bánya. Műt^v-n^veti bánya a Vasut utca végénél. A római-kori erődítmény maradványait veszélyezteteti. A bányahely és körülötte az egész domb védett terület.

XII. Keresztek

Horváth kereszt. A Horváth-köz előtt állot a Fő utca közepén. A Fő utca építésekor a közeli ház kiskertjébe emelték. /~~MM~~/

József Attila utcai kereszt. Egy telek sarkán áll. Felirata nincs.

Kőhegyi kereszt. 1777-ben már állott, újra festették.

1863-ban helyére kőkeresztet állítottak. Keszthelyi kőfaragó készítette. /92/

Piros kereszt. A falu nyugati végében áll. Emelték 1897-ben.

Templom előtti kereszt. Keszthelyi kőfaragó műve. Emelték 1862-ben.

Feliratán még a régi név, "Szamárdi" szerepel.

Tóközi fakereszt. Egyszerű fakereszt, bádög feszülettel. Évszám nélkül.

XIII. Ősi határnevek

/Régi oklevelekben, iratokban szerepelnek, jórészüik ma ismeretlen./

Almád hegye. Legmagasabb hegy, melyről a Hármashegy völgyébe jutunk. Valószínű a Kőhegy[?]mögötti magaslat - akkor szőlőhegy - neve volt. /93/

- Árok. 1805-ös irat említi. Az árkosuti földek árka lehetett. /94/
Ásási hid. Egykori iratok említik 1831-ből. A ma Tóközi hid őst jelentette. /95/
Balaton-melletti. Dülönév a mai Révcsárdai dülő helyén. /96/
Balaton melletti gyeplegelő. 1843-as irat nevezi így a Tihenyi ut és Balaton közti legelőket. /A mai Campingek és Uttörő Udulók helyén. /97/
Becse hegye. 1436-os oklevél említi. Szőlőhegy volt a mai Nagy dülő helyén, a szántói erdők alatt, a Pedagógusföldek táján. /98/
Bocsidai tuskés. A Bocsidánál - ma endrédi határ - lévő túskebozót volt, melyet sűrűn emlegetnek az spátsági iratok. /99/
Bocsidai gyöp legelő. Ugyanott, talán a Farkasi-tető neve lehetett. /100/
Canalis. A lecsapolt Tóközi berek fő-árkának neve 1832-ben. Ma Tóközi árok /101/
Endréd határi dülő. Az endrédi határra dülő tábla neve 1847-ben. /102/
Erdei. Hajdani dülő a Csapási dülő helyén. Az erdészlekkal szemben. /103/
Erdőre dülő. Ugyanaz 1847-ben. /104/
Gyilkoshegy. 1436-os oklevél említi. A Kőhegy mögötti magaslat szőlőterülete lehetett. /105/
Hármashegy vápája. Középkori oklevél említi. A Szántód mögött lévő Hármashegy északi, gödrös alját jelenti. /106/
Hosszu dülő. A mai endrédi ut mellett, jobbról, a Sáfránykertig húzódott. /107/
Hosszu föld. Ugyanaz. 1848-as irat említi. /108/
Kelő rét. Ósrégi név. Határjárásban szerepel. Átkelő lehetett a kutvölgyi, vagy bocsidai részen. /109/
Kenderes. A mai Kősföldek helyén volt a múlt század közepén. /110/
Kertallyai dülő. A mai Kertalja helyén húzódott az Árkosuti földek-ig. /111/
Két kilás. A Hosszu dülő mellett nyugatról húzódott a Sáfránykertig /112/
Két kiliti dülő. A hajdani Kiliti ut két oldalán lévő táblákat jelentette. /113/
Kiskarád utca. A mai Temetőköz környékén zsufoltan épült jobbágyviskók utcája, mely csakhamar leégett. Nevére ma már senki sem emlékszik. A Karádról ide települtek utcája lehetett. /114/
Kőhegyi szőlők. A kőhegyi szőlők egybefoglaló neve 1847-ben /115/

- Külső kert. U. a. mint Kenderes. /116/
- Külső kerti rétföld. U. a. mint előbbi. /117/
- Küvéves dülő. Mult századbéli iratok említik. Senki nem emlékszik helyére. Neve köves helyet, talán bányát jelez. /118/
- Magyalos. A Hármashegy és Csikászói erdők régi neve. A Bazsitanyai dülő helyén is "magyalos", azaz tölgyerdő volt régen. /119/
- Pár rétje. Réteket jelentett a mai Párret környékén. /120/
- Páscum. A tőkői berek lecsapolásakor szárazra került legelőrész neve. /121/
- Pusztai. A Pusztai dülő régi neve. A Csapási dülőtől húzódott a Diászó völgy fenekéig. Nevét az uraság pusztájától, kazleitől vette, ami a régi falu templom-romjánál volt. /122/
- Ördögkőhegy. /Ördögkőhegy// A Kőhegy középkori neve. Ördög-/hozta/ kőnek bizonyára a Szamárkőt tartották. /123/
- Öreg gyires. Gyires=gyéres, ritkás. A Vaskereszti élen húzódó ritkás öreg erdőt jelenthette, a volt vadászlak környékén. Itt voltak a legnagyobb, legöregebb fák. Némelyikből 16-18 m³ őlfát is hasítottak. /124/
- Ökörtilos. A régi Diászói erdő, vagyis a Kőhegy mögötti ritkás öreg erdő neve volt, mely a Vaskeresztig húzódott. /125/
- Somlyó völgye. Batthyány László határjáró oklevele említi 1436-ból. Az akkoriban sommal benőtt sárfánykerti és diászói völgyet jelentette. /126/
- Sővénd völgye. Sővényes=bokros völgy. Az endrédi halastó környékén folyó kis patak bokros völgye a hajdani Felsőzamárdtól délre. /127/
- Szépszegi bozót. A Szépszeg keleti, bozotos szélét jelentette 1843-ban. Uraság pusztája. L. Pusztai. /129/
- Uraság réttye. Az apátság kutvölgyi rétteit jelentette 1843-ban. /130/
- Vép-szőlő. Középkori oklevél említi. Helye teljesen ismeretlen. /131/
- Vizes-vár. Ősrégi település neve a Vizvári-cser helyén. Ma már nyoma sem látszik. /132/

XIV. Helyrajzi fogalmak jelölésére használt nevek

Belterületen:

Domb. Kisebb felszíni kiemelkedés, vagy bevágódott ut meredek oldala. Pl. Kápolnadomb, Dékánydom, Szamárdomb.

Folyó. Kevés vízzel csörgedező vízlevezető árok, lefolyó, folyó. Pl. Tóközi folyó.

Gunyhó. Földbeásott, körpaddal ellátott nádfedellű, kunyhó. Pl. Halánygunyhók.

Gyepü. Határvonalra telepített liceus-sövény utca, telek, vagy a szőlők végében. Pl. Szakáli-gyepü.

Kert. A telek végében, vagy a völgyi szántók aljában kertszerűen megművelt kisebb területek neve. Pl. Sáfránykert, Komlóskert.

Mező. Közös gyeplegelő. Pl. Zsibamező.

Sarok. A telek sarka, vagy a nagyobb táblák közé beékelődött kisebb, háromszög alakú terület. Pl. Szakáli-sarok, Szovák-sarok.

Telep. Fürdőtelep, Zamárdi 13 és fél km-es vízpartja, beépítve a villák százaival.

Sor. A jobbágyfelszabadítás után épült házak sora. Pl. Ujsor.

A határban:

Alja. A föld alsó, hajlós vége. Pl. Kertalja. Gyümölcsös alja.

Allás. Gulyák és birkenyájak hajdani delelőhelyei, ágaskékből, pónakból és szalmából készült szárnyék. Pl. Állási dülő, Juhállás.

Bejáró. A főbb utvonalokról letérő földut első szakasza. Pl. Tóközi bejáró.

- Berek. Általában nedves, vizállásos, ritka-fás rétek megjelölése. Pl. Szántódi-berek, Tóközi-berek.
- Csapás. Széles, kimért gyepes ut. Pl. Marhacsapás, Tatárcsapás.
- Cser. Főképp cserfából álló erdőrésszeve. Pl. Vizvári-cser.
- Dülő. Nagyobb, egységes föld-tábla neve. Pl. Pusztai dülő, Földjárói dülő.
- Föld. Szántóföld. Pl. Kisföld, Rétiföld.
- Gödör. Nagyobb mélyedések, völgyek neve. Pl. Todolai-gödör, Káplán-gödör.
- Hajlás. Lejtős, majd emelkedő uthajlás a völgyön keresztül. Pl. Öreg-hajlás.
- Hegy. A környék magasan kiemelkedő térszíni formái. Pl. Kőhegy, Kűs-hegy. De lehet szőlőhegy is. Pl. Öreghegy.
- Irtás. A múlt században kitermelt öreg, cserfa erdő helye. Pl. Zsidó-irtás.
- Kő. Hatalmas, szabálytalan alakú kőtuskó, melyet a kegyelet és legenda őrzött meg napjainkig. Pl. Szamárkő.
- Ebédlő. Arnyas gyertyánerdő, ahol Horthyék vadásztársasága ebédelt, Pl. Horthy-ebédlő.
- Égető. A hajdani szénégetés helyének jelölése. Pl. Szénégető.
- Legelő. Gyepes, bokros silány hely, melyet egész nap a kivert, vagy őrizett állatok jártak. Pl. Zsellér-legelő.
- Lap. Lejtők közötti nagyobb sík terület. Pl. Szöllőlap, Pincelap.
- Oldal. Meredek, akáccal vadon benőtt terület. Pl. Vasutoldal.
- Orr. Vizbe szögelő nádas terület. Pl. Nádorrr.
- Szeg. Szántó kiszögellése utra, vagy berekre. Szépszeg.
- Szél. A szántók mocsárra dülő széle. Pl. Bozótszél.
- Sziget. Szivárgó, fakadékos rét közepe. Pl. Gyémántsziget- Szunyog-sziget.
- Tilos. Legeltetéstől eltiltott ritka-fás csererdő. Pl. Ökörtilos.
- Vágás. Nagyobb erdei fakitermelés helye. Pl. Pörkültvágás.

Vontató. Lejtős erdei utszakasz, melyen a rönköket lóval felfelé huzták. Pl. Hosszuvontató.

Vizek és halászati "vonyók" megnevezésében:

Alja. Egyvonalban a szőlők végével. Pl. Szőlők-alja.

Árok. Vizvezető árok beömlésének helye. Pl. Tóközi-árok.

Berek. Nagy terjedelmű nedves rétság. Pl. Szántódi-berek.

Csucs. Egyirányban a legmagasabb résszel. Pl. Óregcsucs.

Eleje. Egyirányban a pince alatti szőlőkkel. Pl. Pince eleje.

Láp. Süllyedékes, nehezen halászható vízfelület. Pl. Süllyedt-láp.

Sáros. Mocsaras, iszapos halászó hely. Pl. Zamárdi-sáros.

Szálas. Sudár fákról elnevezett terület. Pl. Négyzálas.

Szél. Egyirányban a berek szélével. Pl. Bozót-szél.

Torok. Összeszűkült vízfelület, melyen régebben a Balaton vize a Szántódi berekbe nyomult. Pl. Tótorok.

Jegyzetek:

1. Somogy megye Statisztikai Évkönyve. Bp. 1965. Közp. Stat. Hiv. 275.
2. Hazai Okmánytár IV. kötet 6. l.
3. Pannonhalmi főapátság levéltára. Tihany I/5., Pannonhalma 29/1. Liber ruber 24-24. l.
4. Magyar Országos Levéltár. /Továbbiakban MOL./ Dl. 99893., 100522.
5. MOL. Dl. 100522.
6. Dr. Margittay Richárd: Balatonzamárdi község és üdülőttelep vázlatos ismertetése. Balatonzamárdi Fürdőegyesület, 1942. 5. l.
7. MOL. Helytartótanácsi levéltár. Departamentum urbariale. Tabellae urbariales. Somogy megye, Zamárdi.
8. Zamárdi község földkönyve, 1847. Zamárdi Tanácshoz.
9. Németh Gyula: A honfoglaló magyarság kialakulása. Bp. 1930. 285., 170., 191., 193., l.
10. Erdélyi László: A tihanyi apátság története. I. Bp. 1908. 360. l.
11. Jankó János: A Balaton melléki lakosság néprajza. Bp. 1902. 43. l.
12. Ib.
13. Margittay i.m. 16. l.
- 14.- 18. Jankó i. h.
19. MOL. Kataszteri térképek. Zamárdi, 1858.
20. Ib.
21. MOL. Kataszteri térképek. Zamárdi, 1860.
22. Jankó i. h.
23. Veszprémi Állami Levéltár /továbbiakban VÁL/ Térképgyűjteménye, T. 277. Mappa terreni Possessionis Szamárdi urbarialiter regulatae, 1804.
24. MOL. Kataszteri térképek. Zamárdi, 1858.
25. MOL. Dl. 100522.
26. Jankó i.h.
27. VÁL. Tihanyi apátság levéltára, /továbbiakban Tih.sp./ Capsa 15.no.2
28. Somogyi Szemle. 1965. évf. 2. sz. 63. l.
29. VÁL. Tih.sp. Uriszéki iratok. No.63. Továbbá Tih.sp. Capsa 15. no. 14. /1843/

30. Jankó i.h.
31. MOL. Dl. 100522.
32. Erdélyi i.m. I. 359. l.
33. Országos Műemléki Felügyelőség. Siófoki járás. 3. l. /1963/
34. VÁL. Tih.sp. Cepsa 15. No.1. Szőlőhegyi articulusok. 4. pont.
35. - 36. Jankó i.h.
37. Zamárdi község földkönyve, 1847. Zamárdi Tanácsház.
38. Ib.
39. Jankó i.h.
40. MOL. Kataszteri térképek. Zamárdi, 1860.
41. Zamárdi község földkönyve, 1847. Zamárdi Tanácsház.
- 42 - 46. Jankó i.h.
- 47 - 50. Ib.
51. MOL. Kataszteri térképek. Zamárdi. 1860.
52. Jankó i.h.
53. MOL. Kataszteri térképek, Zamárdi, 1860.
54. Jankó i.h.
55. VÁL. Tih.sp. Cepsa 15. no. 14.
56. MOL. Kataszteri térképek, Zamárdi, 1860.
57. Jankó i.h.
58. MOL. Kataszteri térképek. Zamárdi, 1860.
59. Jankó i.h.
60. Zamárdi község földkönyve, 1847. Zamárdi Tanácsház.
61. VÁL. Térképgyűjtemény T.40. Szántód, 1833.
62. Somogyi Szemle. 1965. évf. 2. sz. 62. l.
63. Jankó i. h.
64. VÁL. Tih. sp. Cepsa 15. no. 20. /1843/
65. MOL. Kataszteri iratok. Somogy megye, Zamárdi. 1853.
- 66- 67. Jankó i.h.
68. MOL. Dl. 100522.
69. Sörös Pongrác: A tihanyi aptáság története. II. Bp. 1911..570. l.
- 70 - 71. Jankó i.h.
72. VÁL. Tih. sp. Cepsa 15. no. 20. /1843/
- 73 - 74. Jankó i.h.

75. Erdélyi i.m. I. 360. 1. /Hamis oklevelek 1390-ből./
76-80. Jankó i.m. 329. 1.
81-88. Ib.
89-91. Ib.
92. Vörös Gyula: A plébánia története. Kézirat. Zamárdi, 1961.
93. MOL. Dl. 100522.
94. VAL. Tih. ap. Capsa 15. No. 7.
95. VAL. Tih. ap. Capsa 15. No. 12.
96. MOL. Kataszteri iratok. Somogy megye, Zamárdi, 1853.
97. VAL. Tih. ap. Capsa 15. No. 20.
98. MOL. Dl. 100522.
99. VAL. Tih. ap. Capsa 15. No. 20.
100. Ib.
101. VAL. Tih. ap. Capsa 15. No. 13.
102. Zamárdi község földkönyve, 1847. Zamárdi Tanácsház.
103. MOL. Kataszteri iratok. Somogy megye, Zamárdi 1853.
104. Zamárdi község földkönyve, 1847. Zamárdi Tanácsház.
105. MOL. Dl. 100522.
106. Ib.
107. MOL. Kataszteri iratok. Somogy megye, Zamárdi, 1853.
108. VAL. Tih. ap. Capse 15. No. 28.
109. MOL. Dl. 100522.
110. MOL. Kataszteri iratok, Somogy megye, Zamárdi 1853.
111. Zamárdi község földkönyve, 1847. Zamárdi Tanácsház.
112. Ib.
113. VAL. Tih. ap. Capsa 15. No. 24.
114. Ib.
115. Zamárdi község földkönyve, 1847. Zamárdi Tanácsház.
116. MOL. Kataszteri iratok, Somogy megye, Zamárdi 1853.
117. VAL. Tih. ap. Capse 15. No. 24.
118. VAL. Tih. ap. Capsa 15. No. 63.
119. MOL. Kataszteri iratok. Somogy megye, Zamárdi 1853.
120. VAL. Tih. ap. Capsa 15. No. 20.
121. VAL. Tih. ap. Capsa 15. No. 14.
122. MOL. Kataszteri iratok, Somogy megye, Zamárdi 1853.
123. MOL. Dl. 100522.

124. VAL. Tih. ap. Uriszói iratok. No. 63.
125. + Kiss István közlése.
126. MOL. Dl. 100522.
127. Ib.
128. VAL. Tih. ap. Capse 15. No. 20.
129. VAL. Tih. ap. Capse 15. No. 14.
130. Ib.
131. MOL. Dl. 100522.
132. Ib.

Adatközlők:

- + Abonyi József 65 éves cipész
- Arácsy József 62 éves ny. kőműves
- Bánfalvi Lajos 65 éves tsz. tag
- Bognár Károly 55 éves faragó népművész
- Bozsoki József 66 éves tsz. tag
- Csákovits József 84 éves erd. nyugdíjas
- Fehér Dezső 53 éves tsz. brigádvezető
- + Fehér Géza 86 éves tsz. nyugdíjas
- + Fehér Lajos 89 éves földműves
- + Fehér Pál 89 éves nyugdíjas
- Foki László 46 éves gépjavító áll. igazgató
- + Friesz Lajos 36 éves traktoros
- Hajmási Boldizsár 65 éves tsz. nyugdíjas
- Hajdu Ferenc 81 éves tsz. nyugdíjas
- Horváth Erzsébet 8. oszt. tanuló, 14 éves
- id. Kertész József 63 éves tsz. nyugdíjas
- id. Kiss Imre 83 éves földműves
- Kiss Béla 31 éves tsz. brigádvezető
- + Kiss István 69 éves földműves
- + özv. Kiss Istvánné 78 éves eltartott
- Krissán István 56 éves tsz. brigádvezető
- Matyikó Lajos 89 éves nyugdíjas
- Matyikó József 60 éves tsz. tag
- Nagy Ferenc 84 éves földműves
- + Nagy Károly 86 éves tsz. nyugdíjas
- Novák Ferenc 65 éves tsz. brigádvezető
- + Olasz László 76 éves tsz. nyugdíjas
- id. Sebestyén Lajosné 67 éves tsz. nyugdíjas
- + Rádoki István 51 éves földműves
- Rezi József /30^{ndj}/ 61 éves tsz. tag

Rezi József 63 éves tsz. tag
Rezi Lajos 53 éves földműves
+ id. Rezi János 87 éves tsz. nyugdíjas
özv. Rezi Jánosné 81 éves tsz. nyugdíjas
Tatár Kálmán 68 éves földműves
Tóth Mihály 72 éves tsz. nyugdíjas
özv. Tráknay Józsefné 53 éves pénztáros
+ id. özv. Tráknay Józsefné 83 éves nyugdíjas
+ Varga Lajos 72 éves földműves
Varga Imre 63 éves tsz. tag
Varga István 76 éves tsz. nyugdíjas
id. Varga Nándor 64 éves tsz. nyugdíjas

Szántódon:

Balogh Lajos 63 éves földműves
Farkas Ferenc 65 éves tsz nyugdíjas
+ Juli néni, özv. Csanádi Józsefné 73 éves nyugd.
Varga János 60 éves tsz. tag
Végh István 63 éves tsz. tag

Tóközön:

Gerván Gyula 42 éves tsz. tag
Halmos István 53 éves tanító
özv. Major Jánosné 55 éves tsz. tag

Az adatok helyességét felülvizsgálták:

Bognár Károly
Krissán István
Novák Ferenc
Rezi József /Jónás/
Tóth Mihály
Varga Imre
Varga István

Névmutató

Almand hegye	Brettyó
Almás	Buhinvölgy
Almáskert	Büdöskút
Alsó-csirke	~~Csanalis~~ Canalis
Aranykút	Cifrahíd
Aranykúti dűlő	Cifrahídi akadó
Arácsy-kút	Camping I.
Allási dűlő	Camping II.
Árok	Csap
Árkosuti dűlő	Csapás
Árpáskert	Csapási bánya
Ásási híd	Csapási dűlő
Bakacs eleje	Csapás mint legelő
Balatonmelletti	Csep utca
Balatonmelletti gyeplegelő	Csatorna
Balog-kút	Csemetekert
Balog-kúti köz	Csente-tető
Berackos	Csibeháza
Bassitanya	Csibeházi kút
Bassitanyei dűlő	Csibeházi régi temető
Becsehegye	Csikászó
Berek	Csikászói dűlő
Berkenyész	Csikászói erdő
Bikarét	Csikászói kút
Bitófák	Csirkehegy
Bitófák eleje	Csirkerét
Bocsidai dűlő	Csónakház
Bocsidai gyep - legelő	Csordakút
Bocsidai tuskós	Csuhás-orr
Borocos	Dékánydomb
Borzás	Dézsmapince
Bozótság	Dézsmá ut
Bozótság-legelő	Diászó
Bozótszél	Diászói dűlő

Diászói erdő	Fő utca
Diászói kut	Főváros
Diászói legelő	Fővárosi
Diászói nagy tölgyfák	Fővárosi Nevelő Otthon
Diászói régi temető	Fürdőtelep
Diászóvölgy	Fűzfák eleje
Diófa utca	Gémeskut
Diós	Göbicsbánya
Disznókut	Gübicsbánya
Dombi-utca	Gyalogut
Dögkut	Gyertyánosi lap
Dögtemető	Gyémántsziget
Dudori domb	Gyilkoshegy
Endréd határi dűlő	Gyöp
Endrédi határra dűlő	Gyugyi folyó
Endrédi határszél	Gyümölcsös
Endrédi ut	Gyümölcsös alja
Endrédi utra dűlő	Halastó
Epreskert	Halászgunyhók
Erdei /dűlő/	Háromshegy
Erdészlak	Háromshegy vápája
Erdőre dűlő	Hetes műt
Erdőigazgatóság	Homokbánya
Égic	Homoki szállók
Égiszi sóderbányák	Honvéd ut
Égisztelep	Horthy-ebédlő
Falu alja	Horváth-kereszt
Fehér-kapu	Horváth-köz
Fekete-strand	Hosszikut
Feljárói dűlő	Hosszu dűlő
Feneketlen tó	Hosszuföld
Fenyves	Hosszuhegy
Fenyveshegy	Hosszuventató
Fenyveshegytető	Hősök kápolnája
Folyó	Huszhold
Följárói dűlő	Irtásföldek

Iskola	Kiserdő
István-ut	Kisföldek
Jézustalan kereszt	Kisföd
József Attila utcai kereszt	Kisfödök
Juhállás	Kiskarád utca
Kanália	Kiskomlós
Kapcsolóház	Kiskuti dülő
Katykó	Kisrét
Katyuka	Komlós dülő
Káplángödör	Komlós gödör
Káplánkut	Komlós kert
Káplánvölgy	Komlós völgy
Kápolna /Zamárdi/	Kopasz domb
Kápolna /Szántód/	Kopaszhegy
Kápolnadomb	Kopasztető
Kápolnai temető	Kódistelek
Kálvária temető	Körtés
Káposztakert	Körtéles
Káposztáskert	Körtvélyes
Káposztások	Községi strand
Kelőrét	Kőhegy
Kenderes	Kőhegyi akadó
Keresztut	Kőhegyi kereszt
Kertalja	Kőhegyi szállók
Kertalla	Kőröshegyi határszél
Kertallya	Kőröshegyi gyalogut
Kertallyai dülő	Kőröshegyi nagyut
Kertész kert	Krisztustalan kereszt
Kék Tó étterem	Kulturotthon
Két kilás	Kutvölgy
Két kiliti dülő	Kutvölgy eleje
Kifolyó kut	Kutvölgyi dülő
Kiliti-országut	Kutvölgyi folyó
Kiliti uti dülő	Kutvölgyi forrás
Kiagácás	Kutvölgyi hid
Kis-a-kikelet	Kutvölgyi rét

Küesdomb	Papp
Küeshegy	Pap rétje
Küeshíd	Paprét
Küeskomp	Palinkaházi kut
Külsőkert	Pásztor-köz
Külsőkerti rétföld	Párrét
Köméves dülő	Párréti
Lapostelek	Pár rétje
Leveles	Párréti legelő
Lójárás	Párréti kut
Magyalos	Párréti ut
Magyaló	Páskum
Magyalló	Páskumföldek
Marhacsapás	Piactér
MÁVOSZ eleje	Pince
Mesterföld	Pince eleje
Mesterrét	Pincelap
Nagy-a-kikelet	Piros kereszt
Nagycséplő	Pedagógusföldek
Nagy dülő	Pörkült vágás
Nagyödör	Puller bánya
Nádorr	Pusztai
Negyvenhold	Pusztai dülő
Négyzálás	Pusztai dülő emlékkeresztje
Nyári jászol	Ré
Ökörtilos	Réház
Ördögkőhegy	Rét
Óregcsucs	Rétiföldi fülő
Óreghajlás	Réti dülő
Óreghegy	Rév
Óregkut	Révesárda
Óreg gyíres	Révesárdai dülő
Ósi nagy ut	Rigó
Pannónia étterem	Rigóhegy
Pannónia strand	Sáfránykert
Pap-föld	Sáfránykerti agyagbánya

Sárfánykerti kut	Szilasi-dülő
Sáfránykert	Szilvás
Sálemrét	Szivás
Selyemrét	Szivásgödör
Selyemréti kut	Szovák-sarok
Siófoki országút	Szöllő gyepű
Somlyó völgye	Szöllőhegyi ut
Sós dülő	Szöllőkalja
Sózó	Szöllőkapu
Sövénd völgye	Szöllőlap
Sporttér	Szunyogsziget
Süllyedt lap	Tanácsház
Szabadságtér	Tanárok háza
Szakálligypű	Tatárceapás
Szakállisarok	Tatárceapási ut
Szamárdomb	Tehénállás
Szamárdombi agyagbánya	Templom
Szamárdombi homokbánya	Temető dülő
Szappangyár eleje	Temető köz
Szálloda	Templom előtti kereszt
Szántód	Templomlakadó
Szántód fürdőtelep	Tégla ház
Szántódi-berek	Tsz. banya
Szántódi hegy	Tihanyi ut
Szántód-Kőröshegyi v.á.	Tizennyolcas /üdülő/
Szántódpusztá	Tizenkilences /üdülő/
Százpöngös	Tódi gödör
Szemesi postaut	Todolai gödör
Szent János képe	Tóköz
Szénégető	Tóköz alja
Széplak-Alsó	Tóközi árok
Szépszeg	Tóközi bejáró
Szépszegi bozót	Tóközi berek
Szérűskert	Tóközi bozót

Tóközi dűlő	Vadkacsa-sor
Tóközi fakereszt	Vaskereszt
Tóközi folyó eleje	Vasutoldal
Tóközi hid	Vasut utca
Tóközi rét	Vellás
Tóközi ut	Vépszőlő
Tókőzpuszta	Vérmező
Tótorok	Vizesvár
Tőreki dűlő	Vizvári-cser
Török ut	Vizterony
Tráknyák-domb	Zamárdi-Felső
Tráknyák sorompó	Zamárdi-sáros
Ujsor	Zamárdi v.á.
Ujtemető	Zsellérlegelő
Ujrét	Zalbanező
Uraság pusztája	Zsidóföld
Uraság rétje	Zsidóbirtás
Vadászház	Zsellérlegelő
Vadkacsa	
Vadkacsa-dűlő	

Számmutató

1. Kulturotthon
2. Alsó-csirke
3. Kápolnai temető
4. Párréti
5. Zsellérlegelő
6. Dudori-domb
7. Szamárdomb
8. Szamárkő
9. Kisgácás
10. Vasut-oldal
11. Káposztáskert.
12. Rét
13. Bikerét
14. Zsibamező
15. Kapcsolóház
16. Bitófák
17. Rév
18. Kűeshíd
19. Camping II.
20. Tizennyolcas üdülő
21. Camping I.
22. Kék Tó étterem
23. Halászugnyhók
24. Tizenkilences üdülő
25. Csuhas orr
26. Égisztelep, Egic, Egici fűdek
27. Csónakház
28. Erdőigazgatóság
29. Csirkerét
30. Pannónia étterem
31. Községi strand
32. Főváros
33. Égisztelep /Zamárdi-Felső/
34. Zamárdi-Felső
35. Homoki-szőlők
36. Széplak-Alsó
37. Szántód-Fürdőtelep
38. Körtvélyes /Szántód/
39. Tótorok
40. Feneketlentő
41. Rét /Szántód/
42. Szerűskert
43. Szilvás
44. Kápolnadomb /Szántópuszta/
45. Almás
46. Árpáskert
47. Bassitanyasi dűlő
48. Szántódi berek
49. Juhállás
50. Révcsárda
51. Halastó
52. Csatorna
53. Révcsárdai dűlő
54. Százpöngös
55. Brettyó
56. Kiskomlós
57. Szőlők-alja
58. Fehér-kapu
59. Kőhegy
60. Pincelep
61. Craghegy
62. Buhinvölgy

63. Rigó	94. Bozótság legelő
64. Katykó	95. Bozótszól
65. Tráknyák-domb	96. Tóközi árok
66. Tráknyák-sorompó	97. Tóközi berek
67. Csapás	98. Tóközi ut
68. Csapási dülő	99. Vadkacsa-sor
69. Rétföldi dülő	100. Vadkacsa
70. Borzás	101. Vadkacsa dülő
71. Mesterföd	102. Temető dülő /Tóköz/
72. Huszhold	103. Sós dülő
73. Negyvenhold	104. Tóközi rét
74. Árkosuti dülő	105. Kertészkert
75. Kutvölgy	106. Bozótság
76. Kutvölgyi rét	107. Tóközi bozót
77. Kertalja	108. Lójárás
78. Kisföldek	109. Gyümölcsös
79. Kisrét	110. Tóközpusztá
80. Gyémántsziget	111. Szovák-sarok
81. Ujrét	112. Réti dülő
82. Kis-a-kikelet	113. Tóközi dülő
83. Följárói dülő	114. Tőreki dülő
84. Szépszeg	115. Aranykúti dülő
85. Nagy-a-kikelet	116. Bocsidai dülő
86. Kutvölgyi dülő	117. Csemetekert
87. Kiliti-úti dülő	118. Kiskúti dülő
88. Endrédi határra dülő	119. Nyári jászol
89. Pap rétje	120. Csapás /Szántód/
90. Kódistelek	121. Temető dülő /Szántód/
91. Lepostelek	122. Selyemrét
92. Szilasi dülő	123. Állási dülő
93. Irtásföldek	124. Komlós dülő

125. Küesdomb
126. Komlós
127. Pedagógusföldek
128. Nagy dülő
129. Csikászói dülő
130. Vérmező
131. Zsidóirtás
132. Vellás
133. Gyurgyókás
134. Hosszuegy
135. Hármashegy
136. Csikászó
137. Csikászói erdő
138. Pörkültvágás
139. Szénégető
140. Berkenyész
141. Tatárcsapás
142. Fenyves
143. Erdészlakás
144. Öreghajlás
145. Magyaló
146. Dögkut
147. Pusztai dülő
148. Pusztai dülő emlékkeresztje
149. Sáfránykert
150. Kopaszdomb
151. Gyöp
152. Csibeháza
153. Csibeházi régi temető
154. Epreskert
155. Csente-tető
156. Páskum-földek
157. Diászó
158. Diászói nagy tölgyfák
159. Diászói erdő
160. Jézustalan kereszt
161. Vadászház
162. Földi gödör
163. Gyertyánosi lap
164. Horthy-ebédlő
165. Vizvári-cser
166. Körtvélyes /Zamárdi/
167. Sózó
168. Hosszuvontató
169. Káplánkut
170. Körtvélyes /Szántód/
171. Köröshegyi gyalogut
172. Köröshegyi határszél
173. MÁVOSZ eleje
174. Süllyedt lép
175. Zamárdi sáros
176. Cifrahíd
177. Cifrahídi akadó
178. Leveles
179. Bekacs eleje
180. Bitófák eleje
181. Templomi akadó
182. Szőlőkölje
183. Falu alja
184. Kutvölgy eleje
185. Nádorr
186. Négyszálas
187. Fűzfák eleje
188. Nagycséplő
189. Endrédi határszél, /Tóközi folyó eleje/
190. Tóköz alja.

Összefoglaló

(Idegennyelvű lefordításra.)

A szerző a Balaton vidék egyik ősi, jellegzetes tájának helyneveit dolgozta fel. Zamárdi az erdős - völgyes Külső-Somogyot képviseli földjével, népével, történelmével együtt.

A honfoglalás óta lakott vidéken a helynevek magyarsága kézenfekvő. A gyűjteményben ősi nevek hangzanak fel: Diászó, Csikászó, Hármashegy, Vizvári-cser, Tatárcsapás, Küeshegy, Szamárkő, Borzás, Szépszeg, Berkenyész, Bozótság, Öreghajlás, stb. Ezeket a neveket a szomszéd községek népe mentette át a török pusztítás után az /1741/ ujjonnan betelepített magyarságnak.

De a későbbi eredetű nevek is találóan jelölnek meg egy-egy földdarabot. A bitófák, Kutvölgy, Szilasi dűlő, Árpáskert, Nádorr, Nyári jászol, Rigóhegy, Juhállás, stb. is mind fontos jellemvonást fednek és a földdarab rendeltetésére utalnak.

E dűlőneveket nemzedékek adták át egymásnak. Az öregebb korosztály lessu kihelásával ezek feledésbe mennek. Összegyűjtésük nagy és szép feladat.

A szerző 15 éven át gyűjtötte össze falujának helyneveit. Módszere egyszerű: a határban beszélgetett el a dolgozó emberekkel, vagy a vasárnapi pihenőnapon kereste fel őket otthonukban. Általában ember, - jobbára 50-80 évesek, - adta át így az őseitől megőrzött hagyományokat.

Az összegyűjtött anyag rendkívül sokrétű. Kapcsolódik a történelemhez, földrajzhoz, természetrajzhoz, irodalomhoz, néprajzhoz. Egyaránt kicsendül belőle a föld szeretete, a jobbágysors alázata, az uri önkény szava. Az anyagon szinte végigvonal a történelem minden viharának nyoma.

A magyarázó szöveg tömör. Érdekesség kedvéért, - néhány helyen az öregek visszaemlékezéseit szó szerint közli.

A határ különböző részein előkerült muzeális leletanyagot rögzít.

siti.

A hagyományos névenyaghoz csak a legjobban jellemző újabbakat veszi fel. /7-es műút, Kék Tó, Camping I-II, Vizmű stb/ A szélesebb népréteget nem érintő létesítményeket /üdülők, üzletek, hivatalok/ nem tárgyalja. Ugyancsak kihagyja a fürdőtelep százánál több utcanevét, amelynek a hagyományos névenyaggal kapcsolata nincs.

A dolgozat felépítésében egyéni utat követ. Adja faluja rövid történetét, hogy az olvasó nagyjából megismerje a földnek és népének sorsát, melyre a leírt adatok vonatkoznak.

Azután a belterület - ma már beépült - dűlőneveit, az utakat, utcákat, tereket, közöket ismerteti, utána a fontosabb épületeket, létesítményeket sorolja fel. Majd a szántók, szőlők, gyümölcsösök leírása következik. A rétek, legelők, kaszálók ezután kapnak besorolást. A következő fejezet az erdő dűlőneveit hozza. Ezek után a kutakat, vizeket, forrásokat foglalja össze. Külön fejezetben mutatja be a már-már elfeledett halászhelyeket, a "vonyókat" és a hálótépő "akadó"-kat. Végül az agyag-, homok-, és kavicsbányákat, majd pedig a keresztteket ismerteti.

Új fejezetben hozza az oklevelekben szereplő, ősi határneveket. A helyrajzi fogalmakat is megmagyarázza. Dolgozatához név- és számmutatót ad és bő jegyzettel dokumentál. A feldolgozott anyagot térképpel teszi szemléletesebbé.

Munkája kéziratát - a helyesség és teljesség szempontjából - egy szűkebbkörű, helybeli születésű emberekből álló bírálóbizottsággal nézette át.

Tartalom

Előszó	..
Zemárdi	..
I. Belterület	..
II. Utak, utcák, terek, kösök	..
III. Külterületen lévő utak	..
IV. Épületek, építmények, létesítmények	..
V. Szántók, szőlők, gyümölcsösök	..
VI. Rétek, legelők, kaszálók	..
VII. Erdők, vágások	..
VIII. Kutak, vizek, források	..
IX. Halászó helyek nevei	..
X. Akadók	..
XI. Agyag-, homok, kavicsbányák	..
XII. Keresztek	..
XIII. Ősi határnevek	..
XIV. Helyrajzi fogalmak jelölésére használt nevek magyarázata	..
Jegyzetek	..
Adatközlők névsora	..
Névmutató	..
Számmutató	..
Térképmelléklet	..